

Förslag till nationell lägesrapport om utvecklingen av förnybar energi

*Hur främjandet och
användningen av förnybar
energi utvecklas enligt
artikel 22 i EU:s direktiv för
användning av energi från
förnybara energikällor
(direktiv 2009/28/EG)*

ER 2011:19

Böcker och rapporter utgivna av Statens
energimyndighet kan beställas via
www.energimyndigheten.se
Orderfax: 08-505 933 99
e-post: energimyndigheten@cm.se

© Statens energimyndighet

ER 2011:19

ISSN 1403-1892

Förord

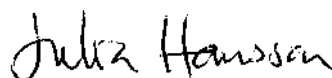
Energimyndigheten redovisar med denna rapport sitt *förslag* till Sveriges nationella rapportering av hur främjandet och användningen av energi från förnybara energikällor utvecklas, enligt artikel 22 i förnybartdirektivet (direktiv 2009/28/EG), som ska lämnas till EU-kommissionen senast den 31 december 2011. Rapporten utgör slutrapportering av uppdrag 17 i regleringsbrevet för Energimyndigheten år 2011.

På myndighetens initiativ har delar av underlaget tagits fram i samarbete med och/eller stämts av med Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimarknadsinspektionen, Skogsstyrelsen, Boverket och Affärsverket Svenska Kraftnät.

I maj 2011 utkom kommissionen med en mall för hur medlemsstaternas rapportering enligt artikel 22 skulle se ut. Mallen är frivillig men Energimyndigheten har valt att följa den och har i så stor utsträckning som bedömts möjligt fyllt i efterfrågade uppgifter.

Zofia Lublin
Ställföreträdande Generaldirektör

Julia Hansson
Projektledare

Innehåll

1	Sammanfattning	7
2	Inledning	9
3	Förslag till nationell lägesrapport enligt direktiv 2009/28/EG	13
	Sveriges mängd och andel energi från förnybara energikällor (punkt 1 i mallen från kommissionen)	13
	Styrmedel och åtgärder för energi från förnybara energikällor (punkt 2-5 i mallen)	18
	Utvecklingen av biomassa för energiändamål (punkt 6-9 i mallen)	46
	Uppskattad nettominuskning av växthusgasutsläpp p.g.a. förnybar energi (punkt 10 i mallen).....	67
	Förutsättningar för och information om samarbetsmekanismer (punkt 11 i mallen)	71
	Övrigt (punkt 12 i mallen samt Artikel 22.3).....	74

Bilagorna publiceras endast som PDF-filer i Energimyndighetens webbshop

Bilaga 1: Kompletterande beskrivning av uppskattning av nettominuskning av växthusgasutsläpp på grund av förnybar energi

Bilaga 2: Beskrivning av underliggande prognos

1 Sammanfattning

Energimyndigheten redovisar med denna rapport sitt *förslag* till Sveriges nationella rapportering av hur främjandet och användningen av energi från förnybara energikällor utvecklas, enligt artikel 22 i förnybartdirektivet (direktiv 2009/28/EG), som ska lämnas till EU-kommissionen senast den 31 december 2011.

Energimyndigheten har valt att följa den mall för rapporteringen som kommissionen lämnade i maj 2011 och har i så stor utsträckning som bedömts möjlig fyllt i efterfrågade uppgifter.

Delar av underlaget har tagits fram i samarbete med och/eller stämts av med Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimarknadsinspektionen, Skogsstyrelsen, Boverket och Affärsverket Svenska Kraftnät.

Den totala andelen energi från förnybara energikällor i Sverige uppgick år 2009 och 2010 till drygt 47%. Det innebär att ökningen av förnybar energi skett snabbare än den prognos som redovisades i Sveriges handlingsplan för förnybar energi (motsvarande nivå nåddes då först 2015/2016). Andelen förnybar energi för värme och kyla uppgick 2009 till ungefär 65%, för el till ungefär 58% och för transporter till ungefär 7%. Motsvarande uppgifter för 2010 är ungefär 65% för förnybar värme och kyla, ungefär 56% för förnybar el och ungefär 7-8% för förnybara transporter (det senare värdet med dubbelräkning av drivmedel från prioriterade råvaror). Andelen förnybar energi för 2009 och 2010 bör betraktas som preliminära och kan komma att justeras.

Utöver uppgifter om Sveriges mängd och andel energi från förnybara energikällor 2009 och 2010 innehåller lägesrapporten bl. a. också:

- Beskrivning av förändringar av styrmedel och åtgärder för förnybar energi jämfört med vad som redovisades i handlingsplanen samt uppgifter på stödnivåer för ett antal stödssystem för förnybar energi (vilket inte efterfrågades i handlingsplanen).
- Utvecklingen av biomassa för energiändamål (t.ex. en uppskattning av användning av biomassa för energiändamål inklusive transport, jordbruksmark för energigrödor och en analys av effekten av produktion av biodrivmedel och flytande biobränslen på mark och vatten i Sverige).
- En uppskattning av nettominusning av växthusgasutsläpp p.g.a. användningen av förnybar energi.
- Förutsättningar för och information om samarbetsmekanismer

2 Inledning

Enligt artikel 22 i det så kallade Förnybartdirektivet (Direktiv 2009/28/EG)¹ ska varje medlemsstat, senast den 31 december 2011 och därefter vartannat år, lämna in en rapport till kommissionen om hur främjandet och användningen av energi från förnybara energikällor utvecklas. Den sjätte rapporten, som ska lämnas in senast den 31 december 2021, ska vara den sista rapport som krävs.

I maj 2011 utkom kommissionen med en rekommenderad mall för hur medlemsstaternas rapportering enligt artikel 22 skulle se ut. Syftet med mallen är att säkerställa att medlemsstaternas rapporter är fullständiga, uppfyller de krav som anges i artikel 22 och är jämförbara med varandra över tid och med de nationella handlingsplanerna för förnybar energi. Mallen är frivillig men Energimyndigheten har valt att följa den och har i så stor utsträckning som möjligt fyllt i efterfrågade uppgifter.

Vissa uppgifter som efterfrågas i mallen har Energimyndigheten inte kunnat fylla i fullständigt. Myndigheten har redogjort för orsaken till varför dessa uppgifter inte kan lämnas och har varit i kontakt med kommissionen om detta. Detta gäller främst användning av biomassa för energiändamål där kommissionen önskar detaljerade uppgifter i råvarutermer med hänsyn tagen till import, vilket är uppgifter som nuvarande statistik inte fångar fullständigt. Samma problematik fanns för övrigt i samband med handlingsplanen för förnybar energi. Energimyndighetens bedömning är dock att samtliga av de uppgifter som efterfrågas i artikel 22 (med undantag för uppgifterna för 2010) återfinns i förslaget till lägesrapport för utvecklingen av förnybar energi.

Ambitionsnivån har varit att fylla i de efterfrågade uppgifterna i mallen med minst samma detaljnivå som i handlingsplanen. För att underlätta för Regeringskansliets beredning av lägesrapporten samt framtagandet av nästa rapport innehåller den också en utförlig beskrivning av hur informationen tagits fram.

Energimyndigheten har valt att lämna ytterligare information (utöver den som efterfrågas direkt i mallen men vilket uppmuntras av kommissionen i mallen) i första hand i rapporten men även genom två bilagor. Energimyndigheten har vid behov utifrån den engelskspråkiga mallen ändrat i den svenska översättningen av mallen för att det tydligare ska framgå vad som avses.

Stycken i kursiverad stil i mallen är avsedda att vägleda medlemsstaterna i utformningen av deras rapporter. Medlemsstaterna får ta bort dessa stycken i den version av rapporten som de översänder till kommissionen. Energimyndigheten har dock valt att ha kvar dem i denna rapport för att underlätta Regeringskansliets granskning. Energimyndigheten har lagt till en onummerad rubriknivå i mallen

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG av den 23 april 2009 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG.

eftersom denna inte innehöll rubriker och för att det ska bli enklare att hitta i denna rapport. Som framgår av innehållsförteckningen anges i rubriken vilka punkter från mallen som återfinns under respektive rubrik. Energimyndigheten har även kursiverat de fotnoter som härrör från kommissionens mall för att särskilja dem från egna tillagda fotnoter.

Eftersom en del beslut och liknande som rör utvecklingen av förnybar energi kommer att fattas under hösten, bör rapporten uppdateras och kompletteras i detta avseende. Det gäller speciellt de förslag som för närvarande bereds vid Regeringskansliet men även de delar som ingår i regeringens budgetproposition för 2012. Exempel är status för det gemensamt elcertifikatsystem Sverige – Norge, beslut kring samarbetsmekanismer och om kommissionen har godkänt PFE. Omvandling till Euro i Tabell 3 behöver också göras om Kommissionens önskemål ska följas.

Värt att notera är att ökningen av förnybar energi skett snabbare än den prognos som redovisades i Sveriges handlingsplan för förnybar energi. Den totala andelen energi från förnybara energikällor i Sverige uppgick år 2009 till 47,3% (jämfört med 39,7% 2005 och till den nivå som prognosen i handlingsplanen nådde först 2015/2016).

Kort om Sveriges strategi för att öka användningen av förnybar energi

Under år 2009 beslutade riksdagen om en ny klimat- och energipolitik utifrån regeringens propositioner 2008/09:162 och 2008/09:163, som går under det gemensamma namnet En sammanhållen klimat- och energipolitik. Den nya klimat- och energipolitiken, som har sin grund i 20/20/20-målen inom EU, innebär att ett antal mål och strategier för Sverige satts upp.

Sverige ska enligt EU-överenskommelsen om nationell bördefördelning av målet om förnybar energi nå en andel av förnybar energi på 49 % år 2020. Sverige har ytterligare höjt ambitionen till att andelen förnybar energi ska uppgå till minst 50 % av den totala energianvändningen. Sveriges mål för förnybar energi inom transportsektorn överensstämmer med EU:s mål om att andelen förnybar energi senast år 2020 ska utgöra minst 10 % av den totala drivmedelsanvändningen i transportsektorn. Därutöver är den långsiktiga ambitionen en svensk fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen år 2030.

De svenska utsläppen av växthusgaser ska minska med 40 % till år 2020 jämfört med år 1990. Målet omfattar verksamheter utanför EU:s system för handel med utsläppsrätter. Visionen för år 2050 är att Sverige inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären.

För att nå dessa mål och visioner har Sverige i första hand använt generellt verkande styrmedel. För de förnybara energislag som inte är kommersiellt lönsamma med de generella styrmedel som finns men bedöms viktiga skapas ytterligare stöd. Utöver ekonomiska styrmedel finns i Sverige en rad mjuka styrmedel i form av informationsinsatser, planer och program. Dessa utgör också en viktig del av den svenska energipolitiken, men har inte varit i fokus i denna lägesrapport. I Sverige pågår ett betydande arbete för att minska olika slag av

hinder för att påskynda introduktionen av förnybar energi. Flera aktörer är involverade i detta arbete, såväl statliga myndigheter som regionala och lokala organ.

Projektorganisation

Julia Hansson har varit projektledare för arbetet med rapporten. Bidragit till rapporten i olika utsträckning har följande personer på Energimyndigheten gjort: Jennica Broman, Katarina Jacobson, Kristina Eklund, Mikaela Sahlin, Matti Parikka, Anders Dahlberg, Anna Andersson, Carola Lindberg, Jonas Paulsson, Helen Lindblom, Linus Hagberg, Johan Karlsson och Daniel Andersson. Även avdelningarna Teknik, Tillväxt och Främjande har bidragit till rapporten. Thomas Levander har varit extern kvalitetsgranskare och som upphandlad konsult har IVL Svenska Miljöinstitutet tagit fram ett underlag som använts till uppskattningen av nettominusning av växthusgasutsläpp p.g.a. förnybar energi.

På myndighetens initiativ har delar av underlaget tagits fram i samarbete med och/eller stämts av med Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Energimarknadsinspektionen, Skogsstyrelsen, Boverket, och Affärsverket Svenska Kraftnät.

I avsnitt 3 återfinns den ifyllda mallen som representerar Energimyndighetens förslag till nationell lägesrapport om utvecklingen av förnybar energi.

3 Förslag till nationell lägesrapport enligt direktiv 2009/28/EG

Sveriges mängd och andel energi från förnybara energikällor (punkt 1 i mallen från kommissionen)

1. Den sektorsvisa och den totala andelen samt den faktiska användningen av energi från förnybara källor under de föregående två åren (2009 och 2010) (artikel 22.1 a i direktiv 2009/28/EG).

Fyll i den faktiska andelen och den faktiska användningen av energi från förnybara källor för de föregående två åren i de föreslagna tabellerna nedan.

Uppgifterna i tabell 1-1d bör betraktas som preliminära och kan komma att justeras. De baseras på nuvarande version av det beräkningsverktyg som Eurostat tillhandahållit för medlemsstaternas rapportering av förnybar energi. För 2009 motsvarar uppgifterna de som Sverige rapporterat in till Eurostat. Uppgifter för 2010 är ännu inte inrapporterade.

Eftersom systemet för hållbarhetskriterier ännu inte är i drift fullt ut ingår samtliga biodrivmedel som används i Sverige idag i redovisningen i tabell 1 och 1b-d, dvs. samtliga antas uppfylla hållbarhetskriterierna. Eftersom informationen kring ursprung och typ av råvara för importerade biodrivmedel ännu inte är fullständig och det dessutom ännu inte är helt klarlagt vilka råvaror för biodrivmedel som ska berättiga till dubbelräkning (diskuteras inom arbetet med hållbarhetskriterierna²) är principen däremot att vi enbart dubbelräknar det vi i dagsläget har underlag för. Detta innebär att endast drivmedel framställda i Sverige från avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel samt lignocellulosa-material har räknats dubbelt här, vilket inkluderar biogas, HVO (hydrerade vegetabiliska oljor) från råttolja och etanol från rester från sulfittmassatillverkning (se fotnoter till tabell 1d). Vid nästa rapportering kommer information om råvarornas ursprung att finnas tillgänglig från operatörernas faktiska inrapportering av försålda hållbara mängder biodrivmedel i enlighet med Lag (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen.

² Det pågår också ett arbete i en informell grupp där myndigheter inom EU försöker nå harmonisering kring klassning och dubbelräkning av biodrivmedel från restprodukter och avfall.

Tabell 1: Den sektorsvisa (el, värme och kyla samt transport) och den totala andelen energi från förnybara energikällor³

	År 2009	År 2010
RES-H&C ⁴ (%)	64,8%	64,6 %
RES-E ⁵ (%)	58,2%	55,6 %
RES-T ⁶ (%)	Minst 7,4% ^a (6,9%) ^b	Minst 8,0% ^a (7,3%) ^b
Övergripande andel energi från förnybara källor ⁷ (%)	47,3%	47,2 %
Varav från samarbetsmekanismer ⁸ (%)		
Överskott för samarbetsmekanismer ⁹ (%)		

^a Inklusive dubbelräkning av biodrivmedel från avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel samt lignocellulosa-material. Observera dock att endast drivmedel framställda i Sverige från de listade råvarorna har räknats dubbelt här (vilket inkluderar biogas, HVO (hydrerade vegetabiliska oljor) från råttolja och etanol från rester från sulfittmassatillverkning, se tabell 1d med fotnoter). Därför är det möjligt att detta är en underskattning.

^b Faktiskt värde, utan multiplikationsfaktorer.

Den totala andelen energi från förnybara energikällor i Sverige uppgick år 2009 till 47,3% och 2010 till 47,2%. Enligt den prognos som presenterades i Sveriges handlingsplan för förnybar energi skulle Sverige nå denna nivå först 2015/2016. Notera att mängden förnybar energi har ökat mellan 2009 och 2010 men andelen förnybart har minskat något delvis p.g.a konjunkturläget 2009 (då energi-användningen för industrin var lägre än 2008) vilket påverkar den totala användningen av energi (nämnaren i beräkningen av andel förnybart).

³ Underlättar jämförelser med tabell 3 och tabell 4a i de nationella handlingsplanerna. Motsvarar de uppgifter som Sverige rapporterat in till Eurostat för 2009.

⁴ Andel energi från förnybara källor i värme och kyla: slutlig energianvändning (brutto) från förnybara energikällor för värme och kyla (enligt definitionen i artikel 5.1 b och 5.4 i direktiv 2009/28/EG) delat med slutlig energianvändning (brutto) för värme och kyla. Samma metod som i tabell 3 i de nationella handlingsplanerna tillämpas.

⁵ Andel energi från förnybara källor inom el: slutlig elanvändningen (brutto) från förnybara energikällor (enligt definitionen i artikel 5.1 a och 5.3 i direktiv 2009/28/EG dividerat med den slutliga elanvändningen (brutto). Samma metod som i tabell 3 i de nationella handlingsplanerna tillämpas.

⁶ Andel energi från förnybara källor inom transport: slutlig energi från förnybara energikällor i transporter (se artikel 5.1 c och 5.5 i direktiv 2009/28/EG) delat med förbrukningen vid transport av 1) bensin, 2) diesel, 3) biodrivmedel som används för väg- och tågtransport och 4) el vid landtransport (vilket avspeglas i rad 3 i tabell 1). Samma metod som i tabell 3 i de nationella handlingsplanerna tillämpas.

⁷ Andel energi från förnybara källor i den slutliga energianvändningen (brutto). Samma metod som i tabell 3 i de nationella handlingsplanerna tillämpas.

⁸ I procentenheter av den övergripande andelen förnybara energikällor.

⁹ I procentenheter av den övergripande andelen förnybara energikällor.

Tabell 1a: Beräkningstabell för varje sektors bidrag av förnybar energi till den slutliga energianvändningen (ktoe)¹⁰

	År 2009	År 2010
A) Slutlig användning (brutto) av förnybara energikällor för värme och kyla	8583	9419
B) Slutlig elanvändning (brutto) från förnybara energikällor	7075	7139
C) Slutlig energianvändning (brutto) från förnybara energikällor inom transport	396 ^a	429 ^a
(D) Slutlig användning av förnybara energikällor (brutto) ¹¹	16054	16988
E) Överföring av förnybara energikällor till andra medlemsstater		
F) Överföring av förnybara energikällor från andra medlemsstater och tredjeländer		
G) Användning av energi från förnybara energikällor justerad för målet D - E + F		

^a Observera, faktiskt bidrag, ej dubbelräkning och att förnybar el till transporter (se tabell 1d) inte ingår här utan i B.

Tabell 1.b: Totalt faktiskt bidrag (installerad kapacitet, elproduktion (brutto)) från varje förnybar energiteknik i Sverige för att nå de bindande målen för 2020 och följda det vägledande förloppet för andelen energi från förnybara energikällor med avseende på el¹²

	År 2009		År 2010	
	MW	GWh	MW	GWh
Vattenkraft ¹³ :	16 544	68 326 ^a	16 624	67 323
ej pumpad	16 544	65 852 ^b	16 624	67 616
<1MW	135	496 ^b	143	551
1 MW–10 MW	788	3 114 ^b	798	3 304
>10 MW	15 621	62 242 ^b	15 683	63 762
pumpad	108	125 ^b	108	103
blandad ¹⁴				
Geotermisk energi				
Solenergi:	9	7	9	9
solceller	9	7	9	9
koncentrerad solenergi				
Tidvattenenergi, vågenergi, havsenergi				
Vindkraft:	1 448	2 485 ^c	2 018	3 502
på land	1285	2219	1 855	3 052
till havs	163	266	163	450
Biomassa ^{15,d} :	3 813 ^e	11 411	3 306 ^e	10 856
fast biomassa	3 796 ^{d,e}	11 105 ^d	3 284 ^{d,e}	10 797 ^d
biogas	17	34	22	22
biovätskor		272		37
TOTALT	21 814 ^e	82 229	21 957 ^e	81 690
Varav kraftvärmeproduktion	3 813 ^e	11 411	3 306 ^e	10 856

^a Normaliserad, exkl. pumpkraft.

^b Ej normaliserade.

^c Normaliserad enligt direktiv 2009/28/EG och Eurostats metoder motsvarar detta 2544 GWh.

^d Inkluderar förnybart avfall.

^e Observera att detta inkluderar den totala kapaciteten för hushållsavfall (municipal waste), även om bara hälften antas utgöras av förnybart, vilket är den andel som redovisas som bidrag till elproduktionen.

¹⁰ Underlättar jämförelser med tabell 4a i de nationella handlingsplanerna.

¹¹ I enlighet med artikel 5.1 i direktiv 2009/28/EG ska gas, el och väte från förnybara energikällor räknas endast en gång. Det är inte tillåtet att räkna dessa flera gånger.

¹² Underlättar jämförelser med tabell 10a i de nationella handlingsplanerna.

¹³ Normaliserad enligt direktiv 2009/28/EG och Eurostats metoder.

¹⁴ I enlighet med Eurostats nya metoder.

¹⁵ Ta endast hänsyn till dem som uppfyller gällande hållbarhetskriterier, se artikel 5.1 sista stycket i direktiv 2009/28/EG.

Tabell 1c: Totalt faktiskt bidrag (slutlig energianvändning¹⁶) från varje förnybar energiteknik i Sverige för att nå de bindande målen för 2020 och följa det vägledande förloppet för andelen energi från förnybara energikällor med avseende på värme och kyla (ktoe)¹⁷

	År 2009	År 2010
Geotermisk energi (exklusive geotermisk värme med låga temperaturer i värmepumptillämpningar)		
Solenergi	10	10
Biomassa ¹⁸ :	7 780	8 616
<i>fast biomassa</i>	7557	8 474
<i>biogas</i>	82	85
<i>biovätskor</i>	142	57
Förnybar energi från värmepumpar:	793	793
- varav aeorotermisk (luftvärme)		Eftersom uppgift saknas har samma värde som för 2009 använts vilket troligtvis är ett konservativt antagande då trenden varit ökande.
- varav geotermisk (jordvärme)		
- varav hydrotermisk (vattenburen värme)		
TOTALT	8 583	9 419
Varav fjärrvärme ¹⁹	2567	2 872
Varav biomassa i hushåll ²⁰	1046	1 046

Observera att uppgifterna för import i Tabell 1 d nedan ska hanteras med viss försiktighet eftersom fokus i de rapporter som utgör underlag inte har varit att kartlägga ursprung. Osäkerheten i siffrorna kan därför vara betydande. Observera även att hänsyn inte har tagits till att råvaran till biodrivmedelsproduktion kan importeras även om själva produktionen sker i Sverige. Notera också att eftersom endast en mycket liten mängd grödor används för produktion av biogas antas all biogas för transporter produceras från avfall (se vidare fotnot till Tabell 1d).

¹⁶ Direkt användning och fjärrvärme i enlighet med artikel 5.4 i direktiv 2009/28/EG.

¹⁷ Underlättar jämförelser med tabell 11 i de nationella handlingsplanerna.

¹⁸ Ta endast hänsyn till dem som uppfyller gällande hållbarhetskriterier, se artikel 5.1 sista stycket i direktiv 2009/28/EG.

¹⁹ Fjärrvärme och/eller fjärrkyla från total användning av förnybar värme och kyla. (Förnybara energikällor-fjärrvärme).

²⁰ Från den totala användningen av förnybar värme och kyla.

Tabell 1d: Totalt faktiskt bidrag från varje teknik för förnybar energi i Sverige för att nå de bindande målen för 2020 och följa det vägledande förloppet för andelen energi från förnybara energikällor med avseende på transportsektorn (ktoe)^{21, 22}

	År 2009	År 2010
Bioetanol/bio-ETBE (etyltertiärbutyleter)	198	203
<i>Varav biodrivmedel²³ artikel 21.2</i>	Minst 1 ^a	Minst 2 ^a
<i>Varav importerade²⁴</i>	Cirka 70% ^b	Cirka 75% ^b
Biodiesel	162	178
<i>Varav biodrivmedel²⁵ artikel 21.2</i>	0	4 ^c
<i>Varav importerade²⁶</i>	Cirka 45% ^b	Cirka 45% ^b
Vätgas från förnybara energikällor	0	0
Förnybar el	110	140
<i>Varav vägtransport</i>	0 ^d	0 ^d
<i>Varav annan transport än vägtransport</i>	110	140
Övrigt (biogas, vegetabiliska oljor osv.) – specificeras	36 (Biogas)	49 (Biogas)
<i>Varav biodrivmedel²⁷ artikel 21.2</i>	36 ^e	49 ^e
TOTALT	506	569

^a Observera att uppgifterna motsvarar endast etanol av sockerrik lut från sulfitmattatillverkning. Källa: SEKAB, 2011. Även etanol producerad av restprodukter från vinproduktion används i Sverige men det totala bidraget är okänt samt råvarornas ursprung (SEKAB uppger dock en siffra för 2010 motsvarande 7 ktoe).

^b Källa: Energimyndigheten, 2010. Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel år 2009 respektive Energimyndigheten, 2011. Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel år 2010 samt deras underlag.

^c Diesel från råttolja, så kallad HVO. Källa: PREEM, 2011.

^d Notera att det finns ett fåtal elfordon för vägtransport i Sverige. Vid årsskiftet 2010/2011 fanns knappt 200 elfordon, ett fåtal el-bussar och ungefär 130 el-lastbilar.

^e All biogas för transporter antas vara producerat från avfall. Biogasen som används för transporter kommer från avlopps-reningsverk och samrättningsanläggningar som använder matavfall, livsmedelsavfall, slaktavfall, gödsel, slam och i en mindre utsträckning energigrödor. För 2009 finns ingen säkerställd uppgift på hur mycket grödor som används för biogasproduktion. Den uppskattning som finns är ungefär 3000 ton våtvikt energigrödor, vilket utgör 0,2% av den totala mängden substrat som används till biogasproduktion i avloppsreningsverk och samrättningsanläggningar (Energimyndigheten 2010, Produktion och användning av biogas år 2009, ES2010:05). För 2010 är motsvarande uppgift cirka 39 000 ton våtvikt och 0,6% (Energimyndigheten 2011, Produktion och användning av biogas år 2010, ES2011:07), och samma antagande har gjorts för detta år.

²¹ För biodrivmedel, ta endast hänsyn till dem som uppfyller hållbarhetskriterierna, se artikel 5.1 sista stycket.

²² Underlättar jämförelser med tabell 12 i de nationella handlingsplanerna.

²³ Biodrivmedel som omfattas av artikel 21.2 i direktiv 2009/28/EG.

²⁴ Från hela mängden bioetanol/bio-ETBE.

²⁵ Biodrivmedel som omfattas av artikel 21.2 i direktiv 2009/28/EG.

rån hela mängden biodiesel.

²⁷ Biodrivmedel som omfattas av artikel 21.2 i direktiv 2009/28/EG.

Styrmedel och åtgärder för energi från förnybara energikällor (punkt 2-5 i mallen)

2. Åtgärder som vidtagits under de föregående två åren och/eller planerats på nationell nivå för att främja tillväxten av energi från förnybara källor, med beaktande av det vägledande förloppet för att uppnå de nationella målen för förnybara energikällor som skisseras i den nationella handlingsplanen för energi från förnybara energikällor (*artikel 22.1 i direktiv 2009/28/EG*).

Notera att, i tabell 2 redovisas endast förändringar de senaste två åren av de åtgärder som listades i tabell 5 i Sveriges nationella handlingsplan för förnybar energi samt åtgärder som tillkommit under de senaste två åren. Befintliga åtgärder som funnits i mer än 2 år och som inte förändrats de senaste två åren återfinns i handlingsplanens tabell 5.

Tabell 2: Översikt över styrmedel och åtgärder som förändrats eller tillkommit de två senaste åren. För övriga styrmedel hänvisas till handlingsplanen för förnybar energi.

Åtgärdens namn och referens	Typ av åtgärd*	Förväntat resultat**	Målgrupp och/eller målverksamhet***	Befintlig eller planerad****	Datum för åtgärdens början och slut
1. Ändrade nivåer på energiskatten Lag (1994:1776) om skatt på energi	Finansiell	Fiskal och styrande skatt för i första hand minskad energianvändning men även val av energibärare	Alla verksamheter	Kompletterar. Befintliga och planerade justeringar av skattenivåer	Bensinskatt redan från 1924, sedermera Energiskatt för flertal petroleum och kolprodukter sedan 1957 -
2. Ändrade nivåer på koldioxidskatten Lag (1994:1776) om skatt på energi	Finansiell	Miljöstyrande skatt,	Alla verksamheter	Kompletterar. Befintlig och planerade justeringar av skattenivåer	1991
3. Ändrade regler för energi- och koldioxidskattebefrielse för förnybara bränslen, Lag (1994:1776) om skatt på energi, proposition 2010/11:1	Finansiell	Främjar användning av bioenergi	Alla verksamheter	Kompletterar. Planerad förändring av skattebefrielse upp till en viss inblandningsnivå (se även punkt 15 för koppling till hållbarhetskriterier)	1991-
4. Höjd ambitionsnivå i elcertifikatsystemet, Lag (2003:113) om elcertifikat	Finansiell reglerande	25 TWh ny förnybar elproduktion (tidigare 17 TWh) till 2020 (tidigare till 2016) jämfört med 2002.	Kvotpliktiga elleverantörer/ansvariga och producenter av förnybar el.	Kompletterar befintligt. Justering av kvotnivåer (beslutat juni 2009)	Från 2003. Ambitionshöjningen avser tiden 2013-2035
5. EU-ETS, Lag (2004:1199) om handel med utsläppsrätter	Finansiell reglerande	Bränslekonverteringar till förnybar energi	Anläggningar i handelssystemet	Kompletterar befintligt. Planerade justeringar	Ny period från 2013
6. Förlängning av Program för energieffektivisering i energiintensiv industri, PFE, Lag (2004:1196) om program för energieffektivisering	Finansiell reglerande	Avser främst energiledningssystem för energieffektivitet, men ger positiva bieffekter i form av ökad andel förnybar energi	Energiintensiv industri	Kompletterar befintligt, med begäran om statsstödgodkännande för en ny period 2010-2014	Från 2005-2009. Ny period 2010-2014.

7. Investeringsstöd för elnätanslutna solceller, Förordning (2009:689) om statligt stöd till solceller	Finansiell	Mål att antal aktörer ska öka i Sverige, att systemkostnaderna ska sänkas och att el från solceller ska öka med 2,5 GWh under perioden.	Företag, offentliga och privata organisationer samt privatpersoner. Avser elnätanslutna solcellssystem (även berättigade till elcertifikat).	Kompletterar befintligt. Kompletterad med mer medel från 2012	1 juli 2009- (tidigare 31 december 2011) troligtvis förlängning (åtminstone 2012 enligt regeringens budgetproposition för 2012)
8. Investeringsstöd för solvärme Förordning (2008:1247) om stöd för investeringar i solvärme	Finansiell	Ökad installation och användning av solfångare d.v.s. solvärme för uppvärmning/kylning av utrymmen och av vatten.	Både enskilda personer och företag kan söka stöd för installation av en solvärmeanordning.	Kompletterar befintligt	2009--2011 (enligt regeringens budgetproposition för 2012 planeras stödet avvecklas)
9. Fordons-skattebefrielse för miljöbilar, Lag (2006:228) med särskilda bestämmelser om fordonsskatt	Finansiell	Främjar miljöbilar	Fordonsägare, fordonsbranschen	Befintlig. Planerad förändring.	2010, retroaktivt från 1 juli 2009 - 2012
10. Sänkt förmånsvärde med miljöbil, planeras ersättas av Fortsatt nedsatt förmånsvärde för vissa miljöbilar, Inkomstskattelagen (1999:1229) och Skatteverkets föreskrifter och allmänna råd.	Finansiell	Främjar miljöbilar (jämför förmånsvärdet av miljöbil med motsvarande alternativ, även om miljöbilen är dyrare i inköp)	Tjänstebilsektorn, fordonsägare och fordonsbranschen	Befintlig. Planerad förändring	2009-2011 Förändrad variant planeras införas från 1 januari 2012- 31 december 2013
11. Investeringsstöd till biogas och andra förnybara gaser, Förordning (2009:938) om statligt stöd till åtgärder för produktion, distribution och användning av biogas och andra förnybara gaser	Finansiell	Stöd till projekt som bidrar till ökad produktion, distribution och användning av förnybara gaser.	Producenter, distributörer och användare av biogas och andra förnybara gaser	Kompletterar befintligt. Enligt regeringens budgetproposition för 2012 avsätts ytterligare medel för 2012	1 november 2009-
12. Stöd till projekt inom klimat och förnybar energi, särskilda medel avsatta inom Landsbygdsprogrammet, Förordning (2007:481) om stöd för landsbygds-utvecklingsåtgärder	Finansiell	Minskad klimatpåverkan från landsbygdsföretag och ökad produktion och användning av förnybar energi på landsbygden.	Företags- och projektstöd	Befintlig (har inte förändrats sedan handlingsplanen men finns med eftersom det där saknar beskrivning)	2010-2013
13. Stöd till energikartläggning för SMF, Förordning (2009:1577) om statligt stöd till energikartläggning	Finansiell	Stöd till energikartläggning i företag som har en energianvändning över 0,5 GWh, högst 30 000 kr per företag.	Små och medelstora företag (stora energiintensiva företag inkluderas främst i PFE) och vissa jordbruksföretag.	Befintlig. Slutår angavs ej i handlingsplanen (och finns med eftersom det saknar beskrivning i handlingsplanen).	2010-2014
14. Delegationen för Hållbara Städer, Förordning (2008:1407) om statligt stöd för hållbara städer	Finansiell	Bidrag till hållbar stadsutveckling. Under 2009 och 2010 har totalt 320 mkr delats ut till nio investeringsprojekt och 28 planeringsprojekt. Under 2011 och 2012 kommer ca 40 mkr att delas ut främst i planeringsbidrag.	Främst kommuner, men även näringsverksamhet, konsulter, högskolor och organisationer har fått stöd (för planeringsåtgärder). Hållbar stadsutveckling, inklusive bidrag till förnybar energi som exempelvis biogas, solenergi, vindkraft och fjärrvärme.	Kompletterar befintligt.	2009-2010 och förlängning t.o.m. december 2012.

15. Implementering av förnybartdirektivets hållbarhetskriterier. Lag (2010:598) om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen, Ändringar i lagen enligt Proposition 2010/11:152, Proposition 2010/11:154 och Lag (1994:1776) om skatt på energi	Reglerande ^a	Användning av biodrivmedel och flytande biobränslen som leder till betydande koldioxidminskning och som i övrigt har låg miljöpåverkan.	Lagen riktar sig till leverantörer och användare av biodrivmedel och flytande biobränslen.	Ny. Befintlig (Lagändringar träder i kraft 1 november 2011)	Lagen om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen gäller från 1 augusti 2010. Skattefriheten för vissa biobränslen villkoras mot att aktörerna innehar ett hållbarhetsbesked från 1 februari 2012 (men redan 2011 villkoras pilotprojektbesluten om skattebefrielse för biodrivmedel av att de uppfyller hållbarhets-kriterierna).
16. Införande av förnybarhetsdirektivets regler för ursprungsgarantier Lag (2010:601) om ursprungsgarantier för el	Finansiell reglerande	Målet är tillförlitlig ursprungsmärkning av el och att elanvändaren ska få tydlig kunskap om elens ursprung.	Omfattar produktion av el och rör både elproducenter och elleverantörer.	Ny. Befintlig	Lagen om ursprungsgarantier gäller från den 1 december 2010
17. Ny lag om miljökrav vid upphandling av bilar och kollektivtrafik Lag (2011:846) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster	Reglerande	Främjande av rena och effektiva vägtransportfordon	Myndigheter	Ny. Befintlig (beslutad 16 juni 2011)	1 juli 2011 -
18. Ändrade förfaranderegler för redovisning av alternativa drivmedel, Prop. 2010/11:32	Finansiell reglerande	Främjande av förnybara drivmedel	Företag	Ny. Befintlig	1 januari 2011 -
19. Nya lagar om avgasrening och drivmedel Avgasreningsslag (2011:318) och Drivmedelsslag (2011:319)	Reglerande	Minskade utsläpp av växthusgaser och främjande av förnybara drivmedel	Drivmedelsleverantörer och bilproducenter	Ersätter befintlig.	1 maj 2011 -
20. Supermiljöbilspremie	Finansiell	Främjar miljöbilar, förnybara drivmedel och el till transporter.	Fordonsägare, fordonsbranschen	Planerad	Planeras införas från 1 januari 2012-2014

* Ange om åtgärden är (främst) reglerande, finansiell eller mjuk (dvs. informationskampanj).

** Är det förväntade resultatet beteendeförändring, installerad kapacitet (MW, t/år), producerad energi (ktoe)?

*** Vem åtgärden riktar sig till – investerare, slutanvändare, offentlig förvaltning, planerare, arkitekter, installatörer etc. Vilken verksamhet/sector åtgärden riktar sig till – framställning av biodrivmedel, användning av gödsel som energi, etc.

**** Ersätter eller kompletterar denna åtgärd åtgärder som anges i tabell 5 i den nationella handlingsplanen?

^a Kan också ses som ett villkor för finansiella styrmedel eftersom att inga statliga stöd får ges till icke-hållbara biodrivmedel.

Beskrivning av förändringar under de senaste 2 åren

Numrering enligt Tabell 2.

1. *Ändrade nivåer på energiskatten*

och

2. *Ändrade nivåer på koldioxidskatten*

Förändringarna i energi- och koldioxidskatten beskrivs övergripande i Sveriges nationella handlingsplan för förnybar energi i kapitel ”Inledning till avsnitt 4.3, 4.4 och 4.5”. Enligt regeringens budgetproposition för 2012 bör omräkning av koldioxid- och energiskattesatserna ske efter prisutveckling (indexering). De omräknade skattesatserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2012²⁸.

3. *Ändrade regler för energi- och koldioxidskattebefrielse för förnybara bränslen*

Biodrivmedel är fram till år 2013 befriade från energi- och koldioxidskatt. Från och med 1 januari 2011 är den skattebefriade nivån för låginblandning av etanol i bensin maximalt 6,5 volymprocent och för biodiesel i diesel maximalt 5 volymprocent. All etanol och biodiesel som låginblandas utöver dessa nivåer beskattas som bensin respektive diesel, proposition 2010/11:1. Den 1 januari 2011 upphörde även det generella undantaget från skatteplikt för biogas.

Den som framställer biogas blir därmed skyldig att deklarerat energi- och koldioxidskatt (skattskyldig). Undantaget från skatteplikt ersätts med en möjlighet till avdrag för energi- och koldioxidskatten på biogas som den skattskyldige har förbrukat eller sålt som motorbränsle eller som bränsle för uppvärmning. Se punkt 15 för koppling till hållbarhetskriterier.

4. *Höjd ambitionsnivå och utvidgning av elcertifikatsystemet*

Elcertifikatsystemet är ett marknadsbaserat stödsystem för utbyggnad av elproduktion från förnybara energikällor och torv i Sverige. De elproducenter vars elproduktion uppfyller kraven i lagen om elcertifikat får ett elcertifikat för varje megawattimme (MWh) el som de producerar. Efterfrågan på elcertifikat skapas då alla elleverantörer samt vissa elanvändare är skyldiga att köpa elcertifikat motsvarande en viss andel (kvot) av deras elförsäljning/användning. Mängden elcertifikat som elleverantörerna ska köpa ökar från år till år i takt med att kvoten successivt ökar, vilket medför en ökande efterfrågan på elcertifikat. Producenterna av förnybar el får genom försäljningen av elcertifikaten en extra intäkt utöver intäkten från elförsäljningen. Systemet stimulerar på så sätt utbyggnaden av förnybar elproduktion. Den översyn av elcertifikatsystemet som gjordes under 2009-2010 ledde bland annat till en ambitionsökning med målet att öka den förnybara elproduktionen med 25 TWh fram till år 2020, jämfört med 2002 års nivå. En mer detaljerad beskrivning av elcertifikatsystemet finns i handlingsplanen.

Den 29 juni 2011 avtalade Sverige och Norge om att etablera ett gemensamt elcertifikatsystem med start den 1 januari 2012. Riksdagen ska godkänna avtalet

²⁸ Prop.2011/12:1. Budgetpropositionen för 2012. Förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor, kapitel 1-6. Tillgängliga via www.regeringen.se.

under hösten 2011. Systemet ska vara teknikneutralt och att länderna ska ha lika ambitionsnivå för ökning av produktionen från och med det datum den gemensamma elcertifikatmarknaden införs. Fortsatt utbyggnad av elnäten mellan länderna är nödvändig för att ett gemensamt elcertifikatsystem ska fungera.

5. EU-ETS: handel med utsläppsrätter

Utsläppshandelsystemet främjar indirekt utvecklingen av förnybar energi. EU-direktiv 2009/29/EG ändrar handelsdirektivet (2003/87/EG). Förändringarna börjar konkret gälla nästa handelsperiod, 2013, men kompletterande lagstiftning finns redan i viss utsträckning. EU-direktiven om EU ETS införlivas i svensk rätt genom:

- Lag om handel med utsläppsrätter (SFS 2004:1199)
- Förordning om handel med utsläppsrätter (SFS 2004:1205) ändrad genom Förordning om ändring i förordning (2004:1205) om handel med utsläppsrätter (SFS 2011:844) och Förordning om ändring i förordningen (2009:1327) om ändring i förordningen (2004:1205) om handel med utsläppsrätter (SFS 2011:845)
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om utsläppsrätter för koldioxid (NFS 2007:5)
- Registerförordningen 2216/2004/EG med ändringar samt Föreskrifter om register för utsläppsrätter (STEMFS 2004:8)
- Naturvårdsverkets föreskrifter angående ansökan om fri tilldelning av utsläppsrätter till anläggningar inom handelssystemet 2013–2020 (NFS 2011:3)

Sverige föreslår att avfallsförbränningsanläggningarna ska inkluderas i systemet (se vidare under rubriken Övrigt sist i lägesrapporten). I ETS-systemet finns också en bestämmelse att avkastningen från försäljning av 300 miljoner utsläppsrätter (NER300) ska ges till dem som investerar i ny teknik för förnybar energi eller koldioxidavskiljning. Sverige, genom Energimyndigheten, lämnade den 9 maj 2011 nio ansökningar, som inkommit i NER300-utlysningen, till Europeiska Investeringsbanken. Ansökningarna innehåller svenska demonstrationsprojekt kring bioenergi, vindkraft och Smarta Nät. Samtliga projekt bedöms ha stor betydelse för utvecklingen av förnybar energi inom EU.

6. Förlängning av Program för energieffektivisering i energiintensiv industri, PFE

PFE syftar främst till energieffektivisering inom industrin men kan ge som positiv bieffekt att användningen av förnybar energi ökar. En ny programperiod för PFE startade den 1 juli 2009. Arbetet med programmet riskerar dock att påverkas av att EU-kommissionen ännu inte har lämnat sitt godkännande av PFE enligt de nya statsstödsreglerna. Detta eftersom det innebär en tveksamhet som riskerar leda till en försämring av programmets resultat.

7. Investeringsstöd för elnätanslutna solceller

Möjligheten att söka investeringsstöd för elnätanslutna solceller inleddes den 1 juli 2009 och kommer att pågå t.o.m. den 31 december 2011. Stödet gäller alla typer av elnätanslutna solcellssystem. Bidraget är på 60 procent (55 procent för

stora företag) och gäller hela solcellsinstallationen, både material och arbete. Det maximala stödbeloppet är 2 miljoner kronor per byggnad. Det totala beloppet som avsatts för stödet är 100 miljoner kronor under 2009 och 50 respektive 60 miljoner för 2010 och 2011. Information om stödet finns på Energimyndighetens webbplats, på Svensk solenergiförenings webbplats samt hos Länsstyrelserna. Enligt regeringens budgetproposition för 2012 kommer det att finnas medel även för år 2012. Därefter ska stödet ses över.

8. Investeringsstöd för solvärme

Statligt stöd får ges till investeringar i solvärmeteknik. Stödet gäller för glasade solfångare med vätska som värmebärare. Solfångarna ska uppfylla vissa kvalitetskrav, så som Solar Keymark, samt ha installations-, drifts- och underhållsanvisningar på svenska. Stödet är rambegränsat och medel avsätts av riksdagen i beslut om statsbudgeten. Energimyndigheten bedömer att den ekonomiska ramen för 2009-2010 skulle ge cirka 28 GWh om alla medel förbrukas. Boverket är ansvarig myndighet och på Boverkets webbplats kan ansökningsblankett och informationsbroschyr laddas ned. Stödet ansöker man dock om hos respektive länsstyrelse. Investeringsstödet förlängdes för 2011 men ska enligt regeringens senaste budgetproposition avvecklas.

9. Fordonsskattebefrielse för miljöbilar

Personbilar som uppfyller kraven för miljöbilar, och som tas i bruk för första gången i Sverige, undantas från fordonsskatt i fem år från det att fordonet togs i bruk. Fordonsägaren behöver alltså inte betala fordonsskatt dessa år. Syftet är att uppmuntra inköp av bränsleeffektiva fordon och fordon som kan drivas med biodrivmedel eller el. Definitionen av miljöbilar innehåller följande krav:

- För konventionella personbilar, inklusive hybrider, får koldioxidutsläppen uppgå till högst 120 g/km (för dieslbilar tillkommer ett krav på partikelutsläpp på högst 5 mg/km).
- För alternativbränsle drivna personbilar (andra bränslen än bensin, diesel och gasol) får bränsleförbrukningen vara högst 0,92 liter bensin/mil eller 0,97 kubikmeter gas/mil.
- För elbilar får elenergiförbrukningen per 100 km vara högst 37 kWh.

Definitionen på miljöbil i detta avseende skiljer sig från den som gäller för nedsättning i förmånsbeskattning (se nedan). Regeringen har aviserat en översyn av definitionen av miljöbilar för att eventuellt ytterligare skärpa krav på energieffektivitet.

10. Sänkt förmånsvärde med miljöbil/Nedsatt förmånsvärde för vissa miljöbilar

I regeringens budgetproposition är förslaget att den tidsbegränsade nedsättningen av förmånsvärdet förlängas för miljöbilar som drivs av elektricitet eller annan gas än gasol (dvs. elbilar, laddhybrider och gasbilar). Nivån på nedsättningen motsvarar 60 procent av förmånsvärdet för närmast jämförbara konventionella bil. Nedsättningen av förmånsvärdet för etanolbilar (80 procent av förmånsvärdet för jämförbar konventionell bil) samt hybridbilar som endast laddas av el som genereras av fordonet ska inte förlängas enligt budgeten, utan upphör efter

beskattningsåret 2011. Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2012 och gälla till och med den 31 december 2013. För bakgrund till förslaget om förändringen se senaste budgetpropositionen²⁹.

11. Investeringsstöd till biogas och andra förnybara gaser

Syftet med stödet är att främja energiteknik som är gynnsam ur ett klimatperspektiv men som ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftig. Det ska främja en effektiv och utökad produktion, distribution och användning av biogas och andra förnybara gaser. Bedömningar görs med utgångspunkt i de kriterier som framgår av förordningen (2009:938) om statligt stöd till åtgärder för produktion, distribution och användning av biogas och andra förnybara gaser.

Investeringsstödet delas ut i två etapper, den första år 2010 omfattade cirka 100 miljoner kronor och den andra etappen omfattade t.o.m. juli 2011 cirka 41 miljoner kronor. Slutdatum för stödet var den 31 december 2011. Se även punkt 4. I regeringens budgetproposition för 2012³⁰

12. Stöd till projekt inom klimat och förnybar energi, särskilda medel avsatta inom Landsbygdsprogrammet

Dessa projektstöd inom landsbygdsprogrammet är främst relaterade till kompetensutveckling och förstudier inom klimat och förnybar energi på landsbygden och kan t. ex. ges till biogasprojekt. Projekten ska minska landsbygdsföretagens klimatpåverkan och stötta utveckling och samarbeten inom förnybar energi på landsbygden, t.ex. genom att utveckla nya produkter, processer eller tekniker. Projektstöden delas ut inom ramen för budgeten för Landsbygdsprogrammet 2009-2013. Detta stöd har inte förändrats sedan handlingsplanen men finns med eftersom det där saknar beskrivning.

13. Stöd till energikartläggning för små och medelstora företag

Stödet till energikartläggning för små och medelstora företag syftar liksom PFE främst till energieffektivisering inom industrin men kan ge som positiv bieffekt att användningen av förnybar energi ökar. Stödet kallas även ”energikartläggningscheck” och kan sökas till och med år 2014. Det täcker 50 procent av kostnaden för energikartläggningen, upp till maximalt 30 000 kronor. Stödet gäller företag som använder mer än 500 MWh energi per år. Lantbruk kan få stöd även om de har mindre energianvändning än 500 MWh per år, så länge de har minst 100 djurenheter.

14. Delegationen för hållbara städer – bidrag till hållbar stadsutveckling

Uppdraget för delegationen för hållbara städer har förlängts till och med 2012 och under 2011 kan delegationen besluta om stöd upp till totalt 19 miljoner kronor. Stödet ska stimulera utveckling av hållbara städer och stadsdelar och ska framförallt bidra till minskat utsläpp av växthusgaser. Det är inte främst inriktat

²⁹ Prop.2011/12:1. Budgetpropositionen för 2012. Förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor, kapitel 1-6 och Förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor, kapitel 7-12 och bilagor 1-10. Tillgängliga via www.regeringen.se.

³⁰ Prop.2011/12:1. Budgetpropositionen för 2012. Utgiftsområde 21: Energi. Tillgängliga via www.regeringen.se.

på förnybar energi men kan ha som positiv bieffekt att öka införandet av förnybar energianvändning.

15. Implementering av förnybartdirektivets hållbarhetskriterier

Lagen om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen trädde i kraft den 1 augusti 2010, för att genomföra direktivets bestämmelser om hållbarhetskriterier. Den 1 november 2011 väntas en lagändring träda ikraft som dels innebär att rapporteringsskyldigheten kopplas till skattskyldigheten för biodrivmedel och flytande biobränslen samt ger rapporteringsskyldiga företag möjlighet att ansöka om s.k. hållbarhetsbesked hos Energimyndigheten. Det innebär att företagets kontrollsystem kan anses säkerställa att hållbarhetskriterierna är uppfyllda för de biodrivmedel och flytande biobränslen som man hanterar och rapporterar som hållbara. Från 1 februari 2012 ska skattefrihet för biodrivmedel och flytande biobränslen villkoras mot uppvisande av giltigt hållbarhetsbesked, Proposition 2010/11:154. Observera dock att redan under 2011 villkoras pilot-projektbesluten om skattebefrielse för biodrivmedel av att de uppfyller hållbarhetskriterierna i förnybartdirektivet. Direktivets bestämmelser om hållbarhetskriterier innebar vissa ändringar i lagen om elcertifikat. Lag, förordning och föreskrifter finns beslutade och publicerade på www.energimyndigheten/hbk.

16. Införande av regler för ursprungsgarantier

Implementeringen av reglerna för ursprungsgarantier beskrivs närmare under punkt 5 från mallen (med rubrik: Beskriv hur systemet med ursprungsgarantier för el, värme och kyla från förnybara energikällor fungerar, ...).

17. Nya miljökrav vid upphandling av bilar

Miljökraven vid upphandling av bilar och vissa kollektivtrafiktjänster anpassas till ett EU-direktiv. Myndigheter som köper bilar eller leasar dem i minst ett år ska vid upphandlingen beakta bilens energi- och miljöpåverkan under hela användningstiden. Energi- och miljöpåverkan kan anges i pengar och tas med vid utvärderingen av anbuden. Den nya lagen gäller från den 1 juli 2011.

18. Ändrade förfaranderegler för redovisning av alternativa drivmedel

Den 1 januari 2011 ändras reglerna för redovisning av alternativa drivmedel i punktskattedeklarationerna. Regeringen får i särskilda fall helt eller delvis medge befrielse från energiskatt och koldioxidskatt på bränsle som framställs av biomassa eller på annat bränsle som förbrukas inom pilotprojekt för teknisk utveckling av mer miljövänliga produkter. Möjligheten till befrielse från energiskatt och koldioxidskatt gäller även om bränslet ingår som en beståndsdel i ett annat bränsle. Skattebefrielsen för bränsle som omfattas av regeringens beslut åstadkoms fr.o.m. den 1 januari 2011 genom ett nytt avdrag i punktskattedeklarationerna.

19. Nya lagar om avgasrening och drivmedel

För att implementera ändringar i det s.k. bränslekvalitetsdirektivet i svensk lag har två nya lagar, avgasreninglagen och drivmedelslagen, ersatt lagen (2001:1080)

om motorfordons avgasrening och motorbränslen. Den nya avgasreningsslagen motsvarar gällande rätt med vissa förtydliganden som behövs framför allt på grund av EU-förordningar på avgasområdet, medan den nya drivmedelslagen ska innehålla ändringarna från bränslekvalitetsdirektivet i svensk rätt. Ändringarna innebär bl.a. att direktivets bestämmelser om redovisning av drivmedels utsläpp av växthusgaser och krav på drivmedelsleverantörer att minska sina utsläpp av växthusgaser införs. De nya lagarna trädde i kraft den 1 maj 2011.

20. Supermiljöbilspremien

Syftet med premien är att teknikneutralt stimulera marknadsintroduktionen av de mest miljövänliga bilarna. Med en supermiljöbil avses en personbil som uppfyller EUs senaste avgaskrav och som släpper ut högst 50 gram koldioxid per kilometer. Ett slutligt förslag till utformning av kriterierna för vilka fordon den ska omfatta kommer att tas fram under hösten 2011. Stödsystemet kommer att notifieras till EU. Målgruppen för bidraget föreslås omfatta privatpersoner, bilpooler, offentlig sektor samt företag, inkluderande taxibolag och biluthyrningsföretag. Det innebär att såväl privatbilar, tjänstebilar som förmånsbilar kan omfattas av supermiljöbilspremien. Storleken på premien per supermiljöbil föreslås bli 40 000 kronor för fysiska personer och 35 procent av merkostnaden för supermiljöbilen eller högst 40 000 kronor för juridiska personer, vilket bedöms vara i linje med EUs statsstödsregler. Budgetramen för premien är 200 miljoner kronor för åren 2012-2014. Supermiljöbilspremien planeras att införas från den 1 januari 2012 och beskrivs i regeringens budgetproposition för 2012³¹.

Om mjuka styrmedel

Utöver de styrmedel som beskrivs ovan (och i Tabell 5 i handlingsplanen) finns i Sverige en rad mjuka styrmedel i form av informationsinsatser, planer och program. Dessa utgör också en viktig del av den svenska energipolitiken (och vi planerar återkomma till dem i kommande lägesrapporter). Till exempel har Länsstyrelserna fått i uppdrag av regeringen att ta fram regionala strategier för energi- och klimatfrågorna i länet. Strategierna är ett viktigt led i den nationella energi- och klimatpolitiken för att kunna realisera målen på den lokala och regionala nivån. Syftet med strategierna är bl. a. att öka andelen förnybar energi. Strategierna ska utformas i samverkan med andra regionala och lokala aktörer och se till att alla drar åt samma håll i länet. Arbetet stöds av Energimyndigheten.

Det finns även fler styrmedel för att effektivisera energianvändningen som är av betydelse i sammanhanget. EU-direktivet om byggnaders energiprestanda som implementeras i Sverige innehåller krav på att hänsyn ska tas till förnybar energi³².

³¹ Prop.2011/12:1. Budgetpropositionen för 2012. Förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor, kapitel 1-6 och Förslag till statens budget för 2012, finansplan och skattefrågor, kapitel 7-12 och bilagor 1-10. Tillgängliga via www.regeringen.se.

³² Se t.ex. Boverket, 2010. EU-direktivet om byggnaders energiprestanda - konsekvenser och behov av förändringar i det svenska regelverket och Energimyndigheten, 2010. Nationell strategi för lågenergibygnader ER 2010:39.

Styrmedel/åtgärder som upphört att gälla sedan handlingsplanen

Tabell 2a: Översikt över styrmedel/åtgärder som upphört att gälla sedan handlingsplanen

Åtgärdens namn och referens	Typ av åtgärd*	Förväntat resultat**	Målgrupp och/eller målverksamhet***	Befintlig eller planerad****	Datum för åtgärdens början och slut
1. Planeringsstöd för vindkraft, Förordning om stöd till planeringsinsatser för vindkraft (SFS 2007:160)	Finansiell bidrag	Stödja planeringsprocessen	Kommuner, länsstyrelser, kommunala och regionala samverkansorgan.	Har upphört	2007-2010
2. Stöd för konvertering från direktverkande elvärme, Förordning (2005:1255) om stöd för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus	Finansiell	Konvertering från direktverkande el till fjärrvärme, bioenergi, värmepumpar	Ägare till bostadshus eller bostadsanknutna lokaler	Har upphört	Stöd får bara avse åtgärder som påbörjats tidigast 1 januari 2006 och slutförts senast 31 december 2010.
3. Bidrag till försäljningsställen för drivmedel för investeringar i andra pumpar än etanol, Förordning (2006:1591) om statligt stöd till åtgärder för främjande av distribution av förnybara drivmedel	Finansiell	114 försäljningsställen hade beviljats bidrag 2009 för installation av biogas pump (i genomsnitt drygt 1 mkr per ansökan)	Försäljningsställen för drivmedel	Har upphört	2007-2009, bidrag går fortsatt att söka för arbeten som satts igång före utgången av 2009 och avslutats före utgången av 2010.

1. Planeringsstöd för vindkraft

Kommuner, länsstyrelser samt regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan har sedan 2007 haft möjligheten att söka stöd till planeringsinsatser för vindkraft. Syftet är att tillföra resurser till den fysiska planeringen så att förutsättningar skapas för en ökad utbyggnad av vindkraft. Möjligheten att söka stödet upphörde den 31 december 2010. De som har sökt och fått stöd arbetar nu med att genomföra planeringsinsatserna. Boverket följer arbetet. Fram till och med början av december 2010 hade 212 kommuner och 13 länsstyrelser beviljats bidrag. Totalt hade 48 kommuner eller samarbetande sammanslutningar av kommuner lämnat in sina slutredovisningar, och 4 länsstyrelser.

2. Stöd för konvertering från direktverkande elvärme

Stödet gavs för byte från direktverkande elvärme till fjärrvärme, berg-, sjö- eller jordvärmepump eller biobränsle och installation av vattenburet värmesystem. Stödet gällde för åtgärder som genomfördes under tiden 1 januari 2006-31 december 2010. Stödet har upphört.

3. Bidrag till försäljningsställen för drivmedel för investeringar i andra pumpar än etanol

Naturvårdsverket har varit ansvarig myndighet för detta stöd, som upphörde vid årsskiftet 2010/2011. Totalt fördelades 114 miljoner i investeringsstöd.

Föreslagna åtgärder och styrmedel som ännu inte beslutats

Ny miljöbilsdefinition

Regeringen uttalade redan i budgetpropositionen för 2011 att miljöbilsdefinitionen bör skärpas och ersättas av en ny definition som baseras på Europaparlamentets och rådets förordning (EG) om utsläppsnormer för nya personbilar (443/2009). Konsekvensen av den nya definitionen bör vara att kraven för att få befrielse från fordonsskatt skärps. Under 2010 var 40 procent av de personbilar som registrerades miljöbilar, vilket kan jämföras med miljöbilsandelen på ca 15 procent vid miljöbilspremiens införande 2007. Miljöbilsdefinitionen bör också därefter skärpas successivt för att en ungefär konstant andel av de nya bilarna ska omfattas av definitionen. Den nya definitionen bör införas från och med den 1 januari 2013.

Biogasstrategin

I juli 2009 gav regeringen i uppdrag till Energimyndigheten att i samråd med Jordbruksverket och Naturvårdverket ta fram förslag till en sektorsövergripande biogasstrategi med syfte att på lång och kort sikt öka användningen av biogas. De huvudsakliga slutsatserna i den resulterande rapporten "Förslag till sektorsövergripande biogasstrategi" är (i) Satsa på samhällets avfall för rötning, (ii) Potentialen i övrigt är begränsad och (iii) Stöd miljönyttan vid rötning av gödsel. Enligt rapporten är all biogas inte lika beroende av stöd för att konkurrera och att all biogas inte heller medför samma samhällsnyttor. Förutsättningarna innebär att kostnaderna varierar kraftigt beroende på vilka råvaror som används. Rapporten visar att både det samhällsekonomiska och företagsekonomiska värdet är störst i de fall rötningen blir en del i att sluta kretsloppet av växtnäring. Biogasproduktion ur gödsel föreslås en kompensation för sina klimat- och miljönyttor med ett särskilt produktionsstöd eller "metanreduceringsersättning" på 20öre/kWh producerad energi från stallgödsel. Uppdraget har varit ute på remiss och bereds nu av Regeringskansliet.

Kvotplikt för biodrivmedel

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2009 i uppdrag till Energimyndigheten att analysera förutsättningarna för och konsekvenserna av ett eventuellt införande av ett kvotpliktsystem för förnybara drivmedel. Den färdiga utredningen överlämnades till Näringsdepartementet den 15 september 2009. Utredningens förslag innebär en skyldighet där krav ställs på främst oljebolag att de ska leverera en viss mängd biodrivmedel i förhållande till sina leveranser av bensin och diesel. Förslaget innebär också att den generella skattebefrielsen tas bort. I förslaget rekommenderas att regeringen överväger fortsatt skattebefrielse på biodrivmedel för flytande höginblandade biodrivmedel, exempelvis E85 och biodiesel. Alla gasformiga och flytande biodrivmedel som uppfyller de hållbarhetskriterier som fastställs i EG:s förnybarhetsdirektiv kan användas för att uppfylla kvotplikten. Biodrivmedel som använder prioriterade råvaror enligt förnybarhetsdirektivet, det vill säga avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel och lignocellulosa-material, gynnas i kvotpliktsystemet. Dessa biodrivmedel (bl.a. biogas) föreslås få fortsatt skattebefrielse. Uppdraget har varit ute på remiss.

Användning av samarbetsmekanismerna

I regleringsbrevet för 2011 fick Energimyndigheten i uppdrag att analysera de olika alternativen för samarbetsmekanismerna i EU:s direktiv för främjande av förnybar energi. För en kort sammanfattning av rapporten se punkt 11.1.

Informationsansvar för befintliga stödssystem

Informationsansvaret om befintliga stödåtgärder åligger i första hand den myndighet som administrerar stödet. Energimyndigheten bistår med en stor mängd informationsmaterial som sprids genom olika kanaler. Förutom Energimyndighetens webbplats är de kommunala energi- och klimatrådgivarna liksom de regionala energikontoren viktiga spridningskanaler. Därutöver finns regionala informationscenter i vissa regioner. Huvudsakliga målgrupper för energi- och klimatrådgivarna är allmänhet och små och medelstora företag.

Energimyndigheten bedömer i nuläget att ingen ytterligare åtgärd behövs för att säkerställa att information om stödåtgärder finns tillgänglig för berörda aktörer.

Forskningsinsatser

Från och med år 2009 disponerar Energimyndigheten drygt en miljard kronor per år för energiforskning. På energiområdet ökas dessutom de årliga anslagen till universitet och högskolor med 50 miljoner kronor år 2010, med ytterligare 50 miljoner kronor år 2011 och med ytterligare 60 miljoner kronor år 2012. Finansieringens inriktning är mot följande områden: Storskalig förnybar elproduktion och dess integration i elnätet, elektriska drivsystem och hybridfordon, energikombinat, biodrivmedel och förnybara material samt grundläggande energiforskning inom bland annat området ny kärnteknik och koldioxidavskiljning och -lagring.

Utöver den satsning på energiforskning som gjordes i forsknings- och innovationspropositionen innebär riksdagens beslut en ökning, jämfört med 2008 års nivå, av Energimyndighetens anslag för Energiforskning med ytterligare 145 miljoner kronor år 2009, 380 miljoner kronor år 2010 och 350 miljoner kronor år 2011. För 2012 kommer Energimyndighetens anslag för energiforskning vara 1314 MSEK. Dessa medel ges för att underlätta demonstration och kommersialisering av ny teknik för förnybar energi.

Satsningen avser i första hand andra generationens biodrivmedel och i andra hand demonstration och kommersialisering av annan energiteknik av stor nationell betydelse och med omfattande exportpotential.

2.a Beskriv vilka framsteg som gjorts när det gäller att utvärdera och förbättra administrativa förfaranden i syfte att avlägsna lagstiftningsmässiga och icke-lagstiftningsmässiga hinder för utvecklingen av förnybara energikällor. (Artikel 22.1 e i direktiv 2009/28/EG.)

Vindkraft bedöms ge det största bidraget till ny förnybar elenergi i Sverige till år 2020. Många förändringar som tas upp i detta avsnitt rör också vindkraften.

Åtgärder för att påskynda förfaranden för nätanslutning samt andra nätåtgärder

Sverige har infört artikel 16:5 i förnybardirektivet genom att införa en reglering som innebär att från och med den 1 december 2010 ska ett elnätsföretag som tar emot en ansökan om anslutning av en elproduktionsanläggning ange en tidplan för handläggningen av ansökan och en tidplan för anslutningen av anläggningen, se 4 kap. 12 § ellagen (1997:857). Det följer av tillsynsmyndighetens ansvar att pröva skäligheten i de tidplaner som elnätsföretaget anger. Denna reglering innebär att elproducenten får klart besked om när en anslutning kan ske och elproducenten kommer därför att på ett snabbare och säkrare sätt kunna planera anläggningens uppförande och anslutning till elnät.

Regeringen arbetar för närvarande med att utreda ett införande av förtida delning av nätförstärkningskostnaden för storskaliga produktionsanläggningar för förnybar el. Ett införande av ett sådant system förväntas även leda till snabbare processer vid nätanslutning av dessa anläggningar. Arbetet är ännu inte slutfört. Som tidigast kan ett eventuellt förslag presenteras i slutet av år 2011.

Regeringen har gett uppdrag till Energimarknadsinspektionen att utreda timmätning och så kallade smarta elnät. Energimarknadsinspektionen har redovisat uppdragen i rapporten *Anpassning av elnäten till ett uthålligt energisystem - EIR 2010:18* om smarta elnät, och rapporten *Ökat inflytande för kunderna på elmarknaden - EIR 2010:22* om timmätning. I rapporterna finns konkreta förslag om hur Sverige ska gå vidare med en utbyggnad av smarta nät och införa timmätning i större skala. Rapporterna bereds för närvarande vid Regeringskansliet och nya utredningar för att stärka elkundernas ställning på elmarknaden för hållbar utveckling aviseras.

Den 23 juni 2011 lämnades propositionen "Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem". Propositionen innehåller en rad åtgärder som direkt eller i förlängningen ska hjälpa elkonsumenterna att få kontroll över sina elräkningar. Detta inkluderar åtgärder som ska göra det lättare för elkonsumenterna att anpassa sin elförbrukning när priserna är mycket höga, att effektivisera sin elförbrukning, att producera sin egen förnybara el och att ladda sitt elfordon.

Sverige har infört artikel 16:3 och 6 i förnybardirektivet genom en ny bestämmelse som innebär att från och med den 1 december 2010 ska alla elnätsföretagen offentliggöra principer för hur kostnaderna för teknisk anpassning ska fördelas vid anslutning till elnätet, se 4 kap. 13 § ellagen (1997:857).

Vad gäller samordning av tillstånd för elnät och för produktionsanläggning gäller huvudregeln att nätinfrastrukturgodkännanden och andra administrativa planeringsförfaranden är två förfaranden som löper parallellt med varandra. Det krävs inte att något av besluten ska ha vunnit laga kraft för att förfarandet ska kunna slutföras i det andra fallet. Trots att en fråga har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken, ska frågan inte prövas på nytt vid ett förfarande med nätinfrastrukturgodkännande, se 2 kap. 8 a § ellagen (1997:857). (För vattenverksamhet gäller inte denna regel. Där krävs först koncession för ledningen för att kunna lämna in ansökan om miljödöm för vattenverksamhet.)

Åtgärder för att främja vindkraft och andra förnybara produktionslag

Regeringen har i prop. 2010/11:155 En ny lag om elcertifikat – enklare regler och en gemensam elcertifikatsmarknad, lämnat förslag till riksdagen om ny lag om elcertifikat, samtidigt som elcertifikatssystemets nuvarande mål och funktionssätt behålls oförändrade. De nyheter som föreslås är i huvudsak att regler införs som möjliggör en gemensam elcertifikatsmarknad med andra länder, kraven skärps för att el som produceras med vattenkraft ska kunna tilldelas elcertifikat, mindre producenter av förnybar el som själva använder den el de producerat får undantas från kvotplikt, alla registrerade elintensiva industrier ska få samma möjlighet att undanta övrig el från kvotplikt, tillsynsmyndigheten ska besluta om annullering av elcertifikat i stället för kontoföringsmyndigheten, beslut om nedsättning av elcertifikat ska kunna fattas av tillsynsmyndigheten. Den föreslagna nya lagen om elcertifikat bör genom förslagen leda till regelförenklingar och förbättrade administrativa rutiner. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Energimyndigheten har i sitt regleringsbrev för 2011 fått i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter årligen följa upp tillståndsprocesser för anläggningar som producerar förnybar el. Myndigheten ska i denna uppföljning identifiera eventuella brister samt föreslå åtgärder för att effektivisera processerna. En första redovisning³³ lämnades till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) den 31 augusti 2011. Ett antal åtgärder har identifierats som skulle kunna vidtas för att förenkla och effektivisera förfarandet för etablering av anläggningar för förnybar energi. Redovisningen är översiktlig och vidare åtgärder kräver utveckling av resonemangen och ibland ytterligare utredning. Effektiviseringar och förenklingar för att öka antalet produktionsanläggningar behöver kompletteras med att stamnätet och andra överföringsnät har tillräcklig kapacitet.

Energimyndigheten har i en skrivelse³⁴ till regeringen den 8 december 2010 föreslagit en översyn av de förändringar av regelverket för vindkraftstillstånd som infördes den 1 augusti 2009, speciellt införandet av 16 kap. 4 § miljöbalken. Detta då prövningen av vindkraftstillstånd kan ha försvårats i och med införandet. Regelförändringarna enligt 16 kap. 4 § miljöbalken innebär en ny form av kommunal beslutsrätt förbehållen vindkraftsetableringar som tillståndsprövas

³³ Energimyndigheten 2011. Energimyndighetens uppföljning av tillståndsprocesser för anläggningar som producerar förnybar el. Dnr 00-10-6567.

³⁴ Energimyndighetens beslut 2010-12-07 Dnr 440-10-4487, sammanställning av konsekvenser 16 kap 4 § miljöbalken

enligt miljöbalken. Införandet av den aktuella paragrafen är en del i de förändringar av regelverket som gjordes i syfte att förenkla och förkorta handläggningstiden för att därigenom främja vindkraftsutbyggnaden i Sverige, med syfte att det kommunala planmonopolet inte skulle urholkas. Lagstiftningen har nu tillämpats i över ett år och med anledning av detta har Energimyndigheten sammanställt erfarenheter och synpunkter. Rättsäkerheten i tillståndsprocessen, med koppling till den aktuella paragrafen, ifrågasätts av både branschen och tillståndsmyndigheter. Införandet av 16 kap. 4 § miljöbalken förefaller inte ha förenklat tillståndsprocessen för etablering av vindkraftsanläggningar, även om de övriga förändringarna i tillståndsprocessen som samtidigt genomfördes sannolikt har gjort det.

Arbetet med och utvecklingen av planeringsstödet för vindkraft rapporteras årligen av Boverket. Boverket har, med hjälp av underlag från länsstyrelserna, enligt regleringsbrevet för år 2010 till Miljödepartementet den 31 mars 2011 redovisat väsentliga initiativ och genomförda insatser inom ramen för planeringsstödet för vindkraft samt konstaterade förändringar i kommunernas översiktsplaner³⁵. Boverket konstaterar att det enligt de slutredovisningar av planeringsstödet som hittills inkommit från kommuner finns planmässiga förutsättningar motsvarande 44 TWh el per år.

Naturvårdsverket har årligen i uppdrag att redogöra för vilka insatser verket har vidtagit för att öka kunskapen hos länsstyrelser, kommuner, vindkraftsbranschens aktörer och allmänheten om vindkraftens samlade effekter på natur och miljö. Naturvårdsverket redovisar i sin årsredovisning³⁶ att seminarier hållits för länsstyrelser och kommuner samt verkets deltagande i arbetet med webbplatsen Vindlov där Naturvårdsverket ansvarar för information om miljöfrågor. Naturvårdsverket ska också redovisa hur många vindkraftsärenden som de fått in på remiss från prövningsmyndigheterna, hur stor andel av dessa som besvarats, på vilka grunder urval skett i fråga om vilka ärenden verket svarat på, när i beredningsprocessen som verket har yttrat sig och en grov redovisning av innebörden i yttrandena³⁷.

Energimyndigheten ska enligt regleringsbrevet 2011 i samråd med ett antal andra myndigheter förvalta och utveckla webbplattformen för alla tillståndsfrågor (www.vindlov.se) som kan bli aktuella i samband med vindkraftsutbyggnad. Syftet med webbplatsen är att ta ett helhetsgrepp på tillståndsprocessen för vindkraftverk och göra den samlade informationen lättillgänglig.

Naturvårdsverket har i regleringsbrevet för 2011 i uppdrag att i samråd med Energimyndigheten, Boverket, och från den 1 juli 2011 Havs- och vattenmyndigheten, ta fram vägledning som tydliggör möjligheten att etablera vindkraft i Natura 2000-område. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2011.

³⁵ Boverkets uppsiktsrapport, planering och byggande under 2010. Rapport 2011:4.

³⁶ Naturvårdsverkets årsredovisning för 2010, sid 46

³⁷ För senaste redovisning, se Naturvårdsverkets årsredovisning 2010 sid 41

Övriga åtgärder

Energimyndigheten ska tillsammans med Boverket och Swedac ta fram förslag till nationellt samordnade system för certifiering eller motsvarande kvalifikationssystem enligt artikel 14.3 i förnybartdirektivet, för installatörer av små pannor, solfångare, solceller och värmepumpar. I uppdraget ingår att ta fram förslag för hur information kring detta tillhandahålls för allmänheten (artikel 14.4). Uppdraget redovisas 31 december 2011.

Energimyndigheten har i april 2011 redovisat vilka ytterligare åtgärder som enligt myndigheten behöver vidtas för att säkerställa att informationskravet enligt artikel 14.1-2 och 14.5-6 i förnybartdirektivet uppfylls³⁸. Energimyndigheten föreslår att informationen till allmänheten förbättras genom utökning av den kommunala energi- och klimatrådgivningen och att övergripande information om exempelvis pannor och värmepumpar bör tas fram. Vidare behöver utredas hur markanvisnings- och exploateringsavtal bör användas för att främja förnybar energi och energieffektiv bebyggelse. Förslaget bereds i Regeringskansliet.

2.b Beskriv vilka åtgärder som vidtagits för att säkra transmission och distribution av energi från förnybara energikällor och för att förbättra systemet eller bestämmelserna för fördelning av kostnader för nätanslutningar och nätförstärkningar. (Artikel 22.1 f i direktiv 2009/28/EG.)

I Sverige har det statliga affärsverket Svenska kraftnät till uppgift att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet. Svenska kraftnät ska enligt sin instruktion för sitt verksamhetsområde se till att möjligheterna att bygga ut förnybar elproduktion underlättas³⁹.

För att underlätta anslutning av förnybar produktion till stamnätet har Svenska kraftnät tagit fram ett dokument som vägleder vindkraftsprojektörer av större anläggningar i frågor relaterade till nätanslutning⁴⁰. Vägledningen har formulerats för hanteringen av anslutning av ny produktion till stamnätet. Den har tagits fram för vindkraft, men är även relevant för anslutning av andra typer av elproduktion (även icke förnybar). Svenska kraftnät har även beslutat om vissa åtgärder. Efter att ha identifierat ett behov från vindkraftsföretag att i förväg kunna reservera ledig kapacitet har denna möjlighet införts. För att underlätta anslutning av ny elproduktion, exempelvis vindkraft, till stamnätet har Svenska kraftnät även beslutat att tillåta en viss överbokning av kapacitet på radiella ledningar och utlandsförbindelser. Med ökad vindkraftanslutning bör detta bli en ekonomiskt fördelaktig lösning för vindkraftsföretaget eftersom det medger en ökad utnyttjning av ledningen innan en förstärkning blir nödvändig. Dessa åtgärder

³⁸ ER 2011:05 Förnybar information. Uppdrag 18 del 2.

³⁹ Se tredje paragrafen tolfte punkten i förordning 2007:1119 med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät.

⁴⁰ Svenska Kraftnät 2011, Vägledning för anslutning av vindkraft till stamnätet, Dnr. 2009/393, 2011-05-06, Tillgänglig på: www.svk.se/global/06_energimarknaden/pdf/vindkraft/110506-vagledning-for-vindkraftsanslutning.pdf

omfattar dock all typ av elproduktion, inte bara förnybar. För utförligare beskrivning av åtgärderna se ovan nämnda handledning⁴¹.

Anslutningsavgifter och villkor för anslutning av elproduktion till nätet ska enligt ellagens (1997:857) tredje kapitel vara skäliga. Nätmyndigheten (Energimarknadsinspektionen) kan pröva skäligheten i avgifter och villkor. Elnätstarifferna som täcker transmission och distribution ska enligt fjärde kapitlet i ellagen vara icke-diskriminerande och objektiva. Nätmyndigheten prövar nättarifferna gentemot den intäktsram som är satt för respektive nätbolag.

Svenska Kraftnät lämnade 2009, i ett regeringsuppdrag, ett förslag till utformning av ett förändrat regelverk om ansvar för elnätsförstärkningar av nationell betydelse och om nätanslutning av stora elproduktionsanläggningar i syfte att minska tröskeeffekterna för utbyggnaden av förnybar elproduktion.⁴² Med tröskeeffekt avses att den kraftproducent som ansluter sig till ett nät som saknar ledig kapacitet tvingas betala hela nätförstärkningskostnaden inkl. tillkommande kapacitet som producenten själv inte kan nyttja. Producenter som därefter ansluter till nätet kan ianspråka denna lediga kapacitet utan särskild kostnad. Av denna anledning vill ingen producent vara först med att ansluta sig till ett sådant nät.

Svenska Kraftnäts förslag omfattar dels en så kallad förtida delning av nätförstärkningskostnaden, dels att staten genom Svenska Kraftnät övertar den ekonomiska risk som det innebär att göra nätförstärkningar med högre kapacitet än det finns anslutande produktion till från början. Den förtida delningen föreslås ske genom att nätförstärkningskostnaden fördelas på den kapacitet som nätförstärkningen ger. Tillkommande producenter betalar vid anslutning sin andel av den totala kostnaden för nätförstärkningen i förhållande till sin nominella installerade effekt. På samma sätt betalar nätföretaget sin del för de regionnätsförstärkningar som kommer nätföretaget till godo senare. Risktagandet lyfts bort genom att Svenska Kraftnät ger ett bidrag som finansierar dels den del av nätförstärkningen som nätföretaget inte har nytta av direkt, dels den del som ännu inte har tagits i anspråk av tillkommande producenter. Observera dock att något ändrat regelverk i enlighet med förslaget dock inte finns på plats ännu. Fortsatt arbete med frågan kommer att ske under hösten 2011.

Energimarknadsinspektionen har i en utredning (EI R2009:12, Ökad andel biogas på en utvecklad gasmarknad) föreslagit att uppgradering av biogas bör utgöra en del av nätverksamheten, d.v.s. vara något som nätägaren ansvarar för och innebär att uppgraderingskostnaden fördelas på gasnätkunderna. Enligt nuvarande praxis är det biogasproducenten som ansvarar för uppgradering av biogasen till naturgaskvalitet men kostnaden för uppgraderingen utgör en väsentlig del av totalkostnaden för biogasen. Utredningen har varit ute på remiss och bereds nu av Regeringskansliet.

⁴¹ Svenska Kraftnät 2011, Vägledning för anslutning av vindkraft till stamnätet, Dnr. 2009/393, 2011-05-06, Tillgänglig på: www.svk.se/global/06_energimarknaden/pdf/vindkraft/110506-vagledning-for-vindkraftsanslutning.pdf

⁴² Se Svenska kraftnät 2009, Tröskeeffekter och förnybar energi, Dnr 1495/2008/AN46. Tillgänglig på: www.svk.se/Global/02_Press_Info/Pdf/090420-Troskeeffekter-bilaga.pdf

3. Beskriv de stödsystem och andra åtgärder som för närvarande tillämpas för att främja energi från förnybara energikällor och rapportera om eventuella förändringar beträffande de åtgärder som tillämpas jämfört med de åtgärder som anges i den nationella handlingsplanen. (Artikel 22.1 b i direktiv 2009/28/EG.)

Kommissionen påminner medlemsstaterna om att alla nationella stödordningar måste vara förenliga med bestämmelserna om statligt stöd i artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Anmälan av rapporten i enlighet med artikel 22 i direktiv 2009/28/EG ersätter inte en anmälan om statligt stöd i enlighet med artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

*Det föreslås att **tabell 3** används för att lämna mer ingående information om de stödsystem och de stödnivåer som tillämpas på olika tekniker för förnybar energi. Medlemsstaterna uppmanas att tillhandahålla information om de metoder som används för att avgöra nivån på och utformningen av stödsystem för förnybar energi.*

Observera att de förändringar beträffande stödsystem och andra åtgärder som tillämpas jämfört med de åtgärder som anges i nationella handlingsplanen först och främst redovisas under punkt 2. Under denna punkt ges enbart mer ingående information om de stödsystem för förnybar energi som efterfrågas i Tabell 3.

Observera också att stödsystemen som redovisas i Tabell 3 i flera fall överlappar varandra varför den kan vara svårt att få en rättvisande bild över de totala subventionerna. Detta tillsammans med att samtliga stöd för förnybar energi inte kunnat kvantifieras (och eftersom energiskattebefrielsen inte kunnat särredovisas) är anledningen till att de totala beräknade stöden per sektor och totalt inte har angetts.

Generellt för Tabell 3 är att de angivna stödnivåerna är beräknade värden. Det ska därför inte tolkas som att stödnivån, oavsett om det är ett kapitaltillskott eller ett lån uppgår till just den nivån som anges i tabellen. Exempelvis ska tabellen inte tolkas som att subventionen för solceller uppgår till 1,1 kr/kWh el för alla bidragstagare. Tabellen bör inte tas ur sitt sammanhang och gör inte anspråk på att vara komplett.

Tabell 3: Stödsystem för förnybar energi. Notera kommentarer ovan tabellen och fotnoter.

Stödsystem för förnybara energikällor, år anges per stöd		Stöd per enhet ^a	Totalt, miljoner SEK [*]	Totalt, miljoner euro ^{*a}
Förnybar el 2010				
Elcertifikat-systemet ^b	Skyldighet/kvot (%) = 17,9 % av kvotpliktig elanvändning			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)	420 SEK/MWh	0,8 MSEK	
	Genomsnittligt elcertifikatspris	295 SEK/MWh	5092 MSEK (till förnybart exkl. torv), 792 MSEK (till torv)	
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)			
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
Upphandling				
Solceller 2009-2011				
Investeringsstöd för elnätsanslutna solceller	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)	1,1 SEK/kWh ^c	Beviljat belopp (2009-2011) ca 195 MSEK. Utbetalt belopp (tom 110930) ca 83,2 MSEK	
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
Upphandling				
Vindkraft 2009				
Stöd för marknadsintroduktion av vindkraft	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)	Uppgift saknas	181 MSEK (2009). Enligt proposition. 2010/11:1	
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
Upphandling				
Förnybar värme 2006 -2010				
Konverteringsstöd från direktverkande elvärme ^d	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)	0,11 alternativt 0,39 SEK/kWh elbesparing ^d	722 MSEK (1 jan 2006 till 13 juli 2011)	
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
Upphandling				
Solvärme (solfångare för produktion av varmvatten)				
Investeringsstöd för solvärme ^e	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)	0,15 SEK/kWh ^e	160 MSEK (1 jan 2000 - 4 okt 2011) ^e	

	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
	Upphandling			
Förnybara bränslen 2009 och 2010				
Energi och koldioxidskattebefrielse för biodrivmedel ^f	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning	Uppgift saknas	2040 MSEK ^g (2009) 2330 MSEK ^g (2010) I budget-propositionen för 2012 uppskattas skattebortfallet från energiskattebefrielsen för biodrivmedel till 1840 resp. 2170 MSEK 2011 och 2012.	
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)			
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
	Upphandling			
Energi och koldioxidskattebefrielse för biobränslen (ej till transport) ^f	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning	Uppgift saknas	180 MSEK ^g (2009 resp. 2010) Observera detta gäller enbart energi och CO ₂ -skattebefrielse för vissa uppvärmningsbränslen (vegetabiliska oljor och fetter mm samt biogas) I budget-propositionen för 2012 uppskattas skattebortfallet från energiskattebefrielsen för biobränslen, torv, m.m. för uppvärmning till 4840 resp. 5000 MSEK 2011 och 2012.	
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)			
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
	Upphandling			
Fordon				
Fordonsskattebefrielse för miljöbilar	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning	Uppgift saknas	Uppgift saknas	
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)			
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
	Upphandling			

Fordon				
Sänkt förmåns- värde med miljöbil	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning		Uppgift saknas	Historisk uppgift saknas
	I budget-propositionen för 2012 uppskattas skattebortfallet från sänkt förmånsvärde med miljöbil till 410 resp. 110 MSEK 2011 och 2012.			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)			
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
Inmatningspremier				
Upphandling				
Biogas och andra förnybara gaser 2010 och 2011				
Investeringsstöd till biogas och andra förnybara gaser	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)		- ^h	142 MSEK ^h varav 41 MSEK 2011
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
Upphandling				
Biogas 2009 och 2010				
Investeringsstöd för produktion eller förädling av biogas inom Landsbygds- programmet	Skyldighet/kvot (%)			
	Påföljd/buy out-alternativ/buy out-pris (euro/enhet)			
	Genomsnittligt certifikatspris			
	Skattebefrielse/återbetalning			
	Investeringssubventioner (kapitaltillskott eller lån) (euro/enhet)		- ⁱ	40,1 MSEK ⁱ
	Produktionsstimulanser			
	Inmatningspris			
	Inmatningspremier			
Upphandling				
Totalt årligt beräknat stöd inom elsektorn				
Totalt årligt beräknat stöd inom värmesektorn				
Totalt årligt beräknat stöd inom transportsektorn				

* Den mängd energi som får stöd per enhet ger en indikation om effektiviteten hos stödet för varje typ av teknik

^a För omräkning från MSEK till euro har officiella växelkurser använts.

^b Det genomsnittliga elcertifikatpriset anger medelpris baserat på alla överföringar som genomfördes i kontoföringssystemet under aktuellt år och skiljer sig från marknadspriset. 2010 tilldelades 17,2 TWh förnybar elproduktion elcertifikat. Källa: Energimyndigheten 2011, Elcertifikatsystemet 2011, ET2011:32. Som jämförelse, för 2009 gäller följande: Kvot 17%, Påföljd 470 SEK/MWh totalt 0,7 MSEK, Genomsnittligt elcertifikatspris 293 SEK/MWh totalt 4307 MSEK (till förnybart exkl. torv).

^c Uppskattad som totalt beviljat stöd dividerat med summan av de i ansökningarna per aktör angivna uppgiften för beräknad produktion av el (på årsbasis) dividerat med en antagen livslängd på 25 år. Eftersom inte alla solceller som beviljats stöd ännu är i drift finns i nuläget ingen uppgift på faktisk elproduktion.

^d Referens: Boverket, 2011. 0,11 kr/kWh motsvarar fallet när hela elbesparingen antas bero på stödet och 0,39 kr/kWh motsvarar fallet när 28 procent av total elbesparingen antas bero på stödet (72 procent av fastighetsägarna uppger till Boverket att de skulle gjort konverteringen även utan stöd).

^e Referens: Boverket, 2011. Eftersom Boverket för närvarande genomför slututvärdering av solvärmestödet ska uppgifterna betraktas som mycket preliminära och kan komma att justeras. 0,15 SEK/kWh representerar bidragseffektiviteten, beräknad som årligt stöd (dvs. totalt stöd omräknat till årliga annuiteter för åtgärdens livslängd 20 år) delat med solfångarens beräknade årlig produktion av värme (kWh/år) och är baserat på antagandet att all värmeproduktion som tillkommit genom solvärme beror på stödet.

^f Observera att koldioxidskattebefrielsen för biobränslen inte bör betraktas som ett stöd för biobränslen (eftersom de bör skattebefrias från de utsläpp av fossilt kol de inte leder till i ett livscykelerspektiv, det är däremot ett styrmedel). Det gick dock tyvärr inte att få fram informationen enbart för energiskattebefrielsen, därav inkluderas den totala siffran i tabellen.

^g Källa: Finansdepartementet, 2011 som lämnat uppgifter för den skattebefrielse som krävt statsstöds godkännande. Notera även att Riksrevisionen har granskat skattebefrielsen för biodrivmedel. Granskningen redovisas i: Riksrevisionen 2010, Biodrivmedel för bättre klimat – Hur används skattebefrielsen? RiR 2011:10.

^h Eftersom stödet går till både produktion, rening, distribution och användning av biogas saknas bra uppgift på stöd per enhet. Total mängd ny biogas som produceras tack vare stödet 2010 uppgår till 36,7 MNm³/år varav nästan 80 % används inom transportsektorn. Stödet gavs till sammanlagt cirka 18 projekt under 2010 och 2011.

ⁱ Nationell utvärdering av biogasproduktionen från de anläggningar som fått detta stöd saknas. 31 december 2010 hade 23 biogasanläggningar beviljats sammanlagt 39,052 miljoner kr och 6 rötrestbrunnar beviljats sammanlagt 1,049 miljoner kr. Källa: Information från Jordbruksverket, 2011.

Varje myndighet som utreder utformning och nivåer för stödsystem för förnybar energi har som uppgift att utföra konsekvensanalyser av de analyserade stödsystemen. I dessa ingår t.ex. att bedöma den samhällsekonomiska nyttan och påverkan på miljön. En politisk bedömning görs sedan av utformning och nivå, innan slutligt förslag läggs. På senare tid har den svenska regeringen satt stor vikt vid de samhällsekonomiska konsekvensanalyserna.

Som exempel, för information om de metoder som används för att avgöra nivån inom elcertifikatsystemet se Energimyndigheten, 2009. Uppdrag att föreslå nya kvoter i elcertifikatsystemet, ER2009:29. För analys av de styrmedel som påverkar Sveriges klimatstrategi (t.ex. energiskatter) se t.ex. Energimyndigheten och Naturvårdsverket 2007. Den svenska klimatstrategins utveckling, ET2007:29.

3.1. Ge information om hur den el som fått stöd fördelas till slutkunderna i enlighet med artikel 3.6 i direktiv 2003/54/EG. (Artikel 22.1 b i direktiv 2009/28/EG.)

Stödet till producenterna av förnybar el genom elcertifikatsystemet betalas av dem som har kvotplikt. Kvotpliktiga är (i) elleverantörer som levererar el till slutanvändare, (ii) elanvändare som använder el som de själva producerat, importerat eller köpt på den nordiska elbörsen och (iii) elintensiv industri. Elintensiv industri har dock rätt till avdrag för el som använts i tillverkningsprocessen vid beräkning av kvotplikten.

Enligt ellagen (1997:857) 8 kap. 12 § ska elhandlare lämna uppgift om:

- 1 varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elhandlaren sålde under närmast föregående kalenderår, och
- 2 den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Denna information ska lämnas på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elkunder. Elhandlaren kan också välja att hänvisa till var kunden kan hitta informationen, exempelvis på företagets webbplats. Den el från förnybara energikällor som erhållit certifikat inom elcertifikatsystemet särredovisas inte, men vilka energikällor som är certifikatberättigade beskrivs inom ramen för det systemet.

En stor del av elen i Norden säljs via börsen, NordPool. Kunderna på marknaden köper sin el av elhandlare som i sin tur framförallt köper in el via börsen. Den kund som tecknar ett avtal med en elhandlare ska med stöd av ellagens regler (se ovan) få uppgift om hur elhandlaren elmix såg ut under föregående år. Kunderna kan hos olika elhandlare även välja att teckna ett elavtal med särskilt ursprung för elen, till exempel el från enbart vindkraft eller vattenkraft. Oavsett val ska elhandlaren se till att motsvarande mängd el av den energikällan som valts köps in. Den elhandlare som köper el via NordPool kan köpa ursprungsgarantier för att garantera ett visst ursprung på elen (det svenska systemet för ursprungsgarantier för el beskrivs under punkt 5). I bilaterala kontrakt kan också krav på ursprung finnas med. På så sätt kan elhandlare garantera att motsvarande mängd av visst ursprung köpts in. Det finns även vissa typer av miljömärkningar, exempelvis Bra Miljöval, där man ställer krav på hur elens ursprung ska spåras. Detta följs upp vid revisioner. Många elhandlare redovisar ursprung för elen för sina olika avtal på sin webbplats.

Energimarknadsinspektionen har tillsyn över ellagen. Den arbetar också för närvarande med att ta fram föreskrifter för ursprungsmärkning av el, vilket Energimyndigheten är tillsynsmyndighet för. Energimyndigheten kommer under hösten 2011 att ge ut ett faktablad om att välja elavtal. I faktabladet kommer det att finnas information om hur konsumenterna bör agera för att få el av ett visst ursprung. Konsumentverket ansvarar för att elhandlare efterlever de regler som finns för marknadsföring etc.

4. Beskriv, i förekommande fall, hur stödsystem har strukturerats för att ta hänsyn till sådana tillämpningar av energi från förnybara energikällor som ger extra fördelar i förhållande till andra, jämförbara tillämpningar, men som samtidigt kan medföra högre kostnader, inbegripet biodrivmedel som framställs av avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel samt material som innehåller både cellulosa och lignin. (Artikel 22.1 c i direktiv 2009/28/EG.)

Inledningsvis bör nämnas att samtliga biodrivmedel som framställs av avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel samt material som innehåller både cellulosa och lignin får ta del av de relevanta generella styrmedel som beskrivs under punkt 2 och i den svenska handlingsplanen för förnybar energi.

Biogas

Investeringsstöd för produktion eller förädling av biogas inom Landsbygdsprogrammet (Förordning 2007:481, se beskrivning i handlingsplanen). Det övergripande målet med detta stöd är att åstadkomma minskade utsläpp av växthusgaser från stallgödselhantering i kombination med produktion av förnybara energibärare på landsbygden. Prioriteringar vid fördelning av stödet görs enligt följande.

Stallgödsel: Hög prioritet ska i första hand ges till företag som genom biogasinvesteringar avser att

1. röta stora mängder stallgödsel,
2. samröta stallgödsel och andra substrat, eller
3. på annat sätt bidra till en betydande minskning av växthusgasutsläpp i kombination med produktion av förnybara energibärare.

Vid samrötning (punkt 2 ovan) bör minst 50 procent av ingående substrat (våtvikt) utgöras av stallgödsel. Vid prövning av om företag uppfyller detta kriterium ska information inhämtas om företagets tillgång till stallgödsel, antingen från gårdens egen djurhållning eller genom kontrakt (minst 5 år) med andra djurhållande företag. Punkt 3 ovan kan exempelvis handla om (i) rötning av odlade grödor (t.ex. vall) från odlingsystem där den aktuella grödan fyller en stor miljömässig funktion i växtföljden, (ii) rötning av fleråriga grödor som odlas på mulljord i syfte att minimera jordbearbetningen och därmed också växthusgasutsläppen, eller (iii) rötning av avfall från livsmedelsindustri.

Rötrestlagring: Hög prioritet ska ges till anläggningar där utsläppen från rötresten minimeras genom efterrötning i gastäta behållare med uppsamling av gasen. Hög prioritet får även ges till anläggningar där andra lösningar tillämpas i samma syfte och kan anses vara likvärdiga alternativ till gastät lagring. Likvärdiga alternativ kan t.ex. handla om reglering av rötrestens temperatur i kombination med någon form av svämtäckning. Även system som innebär en mycket hög grad av utrötning av substratet, t.ex. genom långa uppehållstider, kan fungera som likvärdiga alternativ.

Investeringsstöd till åtgärder som främjar biogas och andra förnybara gaser (Förordning 2009:938, se beskrivning under punkt 2). Syftet med stödet är att

främja energiteknik som är gynnsam ur ett klimatperspektiv men som ännu inte är kommersiellt konkurrenskraftig. Varje projekt kan högst få 25 Mkr och medlen får maximalt utgöra 45 % av merkostnaderna i projektet. Prioriteringar vid fördelning av stödet görs enligt följande kriterier:

- Energi- & resurseffektivitet (betoning på rötresthantering)
- Största möjliga klimatnytta (betoning på minskning av metanläckage)
- Teknisk potential i projektet
- Genomförbarhet

Teknisk potential viktas högre än de andra parametrarna eftersom den ger upphov till den stödberättigande merkostnaden. Stödet är inte direkt utformat för att prioritera specifika råvaror utan poängterar istället reduktion av metanutsläpp. I praktiken innebär det dock att det i stor utsträckning är projekt som utnyttjar vått organiskt avfall och stallgödsel som stöttas. Regeringen avsatte under 2009 150 miljoner kronor för detta stöd. Energimyndigheten har hittills fördelat dryga 100 miljoner kronor.

Andra biodrivmedel från avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel samt lignocellulosa-material

Andra biodrivmedel från de prioriterade råvarorna kvalificerar för skattelättnader⁴³ och andra styrmedel som rör förnybara drivmedel (och fordon som kan drivas med dessa) men gynnas i nuläget inte extra i befintliga styrmedelssystem. Däremot stöds de via forskningsmedel. Ett mål med dessa satsningar är att utveckla produktionsteknik för drivmedel med hög verkningsgrad och låga nettokoldioxidutsläpp. Energimyndigheten finansierar flera stora projekt där hela kedjan, från odling av råvaror för biodrivmedel till användning av nya bränslen, står i fokus. Bland annat sker detta genom forskning om drivmedelsframställning, till exempel i programmen om etanolforskning (se beskrivning nedan som ska betraktas som ett exempel på den forskning som bedrivs i Sverige). Energimyndigheten finansierar flera pilot- och demonstrationsanläggningar i Sverige för att driva på utvecklingen av alternativa drivmedel (se punkt 8).

Etanolprogrammet syftade till att utveckla teknik, som kan främja en kostnadseffektiv introduktion av cellulosabaserad etanol på den svenska drivmedelsmarknaden. Programmet pågick mellan 2007 och 2011 med en ekonomisk ram på 144 miljoner kronor. Programmets övergripande mål var att skapa forskningsmässiga resultat, av en sådan kvalitet att projektering av en demonstrationsanläggning baserad på enzymatisk hydrolys skulle kunna påbörjas efter programmets slut. Arbetet inriktades på att identifiera ett begränsat antal

⁴³ Biodrivmedel är undantagna från såväl energi- som koldioxidskatt. Sverige har ett godkännande från kommissionen för skattebefrielsen (vilket räknas som statsstöd) som längst till och med utgången av 2013. Skattebefrielsen är villkorad med att den inte får innebära någon överkompensation av biodrivmedlen. Detta prövas av EU varje år. Från 1 februari 2012 villkoras skattefrihet för biodrivmedel och flytande biobränslen mot uppvisande av giltigt hållbarhetsbesked. Men redan under 2011 villkoras pilot-projektbesluten om skattebefrielse för biodrivmedel av att de uppfyller hållbarhetskriterierna i förnybartdirektivet.

alternativa etanolprocesser och på att ta fram väsentlig kunskap så att en eller flera av dessa kan uppfylla programmets mål. Verksamheten omfattade laborativa studier från grundläggande nivå till pilotstudier och medgav även andra typer av insatser såsom processmodellering, syntes och systeminriktade studier. Ett nytt efterföljande program för etanolforskning, kallat *Etanolprocesser*, på 130 miljoner kommer att pågå 2011-06-09 till 2015-06-30. Målet är att Sverige fortsatt ska ligga i forskningens frontlinje inom området och att industriella aktörer attraheras.

Förnybar el till transporter

Elcertifikat tilldelas elproduktion som producerats av vissa biobränslen⁴⁴, men elcertifikatsystemet ger ingen extra fördel till denna energi jämfört med annan förnybar energi som är certifikatberättigad, vilket är vindkraft, solenergi, vågenergi, geotermisk energi, viss vattenkraft och torv i kraftvärmeverk (se beskrivning av elcertifikatsystemet under punkt 2 och i handlingsplanen). Förnybar el från tekniker som bedöms behöva extra ekonomiskt stöd har möjlighet att få investeringsstöd. I nuläget finns investeringsstöd för elnätanslutna solceller (se under punkt 2). Det finns dock ingen uppföljning av vilken sektor som använder denna förnybara el. Sverige elproduktion består till 58% av förnybar energi (2009) och målet inom elcertifikatsystemet är ungefär 25 TWh mer förnybar el inklusive torv år 2020 jämfört med år 2002.

Utveckling och användning av el- och hybridfordon stöds separat via styrmedel för så kallade miljöbilar (till exempel sänkt förmånsvärde, samt undantag från fordonsskatt i fem år se punkt 2) och via forskningsprojekt. Exempel på det senare är FFI (Fordonsstrategisk Forskning och Innovation), Energieffektiva Vägfordon och Demonstrationsprogram för elfordon⁴⁵. Energimyndigheten stödjer även upphandlingar av elfordon. I dessa program stöds emellertid inte användningen av förnybar el specifikt. Men motiveringen för stöden är att elektrifiering kan ge ökad energieffektivitet och möjliggöra för användning av förnybar el.

⁴⁴ Detta gäller biobränslen (även i förädlad form) som består av (1) träd, träddelar, avverkningsrester samt andra rest- och biprodukter från skogsbruk, (2) bark, returlutar, slam, tallolja, flis, spån samt andra restmaterial och biprodukter från skogsindustrins processer, (3) energiskog, energigrödor, spannmål, olivkärnor, nötskal, halm och vass, (4) källsorterat träavfall och träavfall som är utsorterat från blandade avfall, eller (5) biogas, som bildats när organiskt material såsom gödsel, slam från kommunala och industriella reningsverk, hushållsavfall samt avfall från livsmedelsproduktion, restauranger och handeln brutits ned av metanproducerande bakterier under syrefria förhållanden.

⁴⁵ Se mer på www.energimyndigheten.se/sv/Forskning/Transportforskning1/

5. Beskriv hur systemet med ursprungsgarantier för el, värme och kyla från förnybara energikällor fungerar, samt vilka åtgärder som vidtagits för att göra systemet tillförlitligt och skydda det mot bedrägerier. (Artikel 22.1 d i direktiv 2009/28/EG.)

Nedan beskrivs det svenska systemet för ursprungsgarantier för el. Sverige har däremot i nuläget inga system med ursprungsgarantier för värme och kyla från förnybara energikällor.

Syftet med ursprungsgarantier är att göra ursprungsmärkning av el tillförlitlig. Slutkunden av el ska få kunskap om elens ursprung på ett tydligt sätt. Enligt Lag (2010:601) om ursprungsgarantier för el har en elproducent i Sverige rätt att få ursprungsgarantier utfärdade som visar den producerade elens ursprung. En ursprungsgaranti ges för varje producerad megawattimme el. Ursprungsgarantier kan utfärdas för alla typer av elproduktion, vilket är mer omfattande än direktivets minimikrav. Ansökan om rätt till tilldelning av ursprungsgarantier görs på särskild blankett⁴⁶ till Energimyndigheten, som är tillsynsmyndighet och som är den myndighet som prövar ansökningarna. Särskilda föreskrifter finns (STEMFS 2010:3). Tilldelning av ursprungsgarantier sköts sedan rent praktiskt av Affärsverket Svenska Kraftnät (SvK). Ursprungsgarantierna existerar endast elektroniskt, som en notering på ett konto i SvK:s kontoföringssystem CESAR. Det finns alltså ett elektroniskt register över ursprungsgarantierna. Energimyndigheten informerar SvK om beslut om rätt till tilldelning av ursprungsgarantier och överför de uppgifter som är nödvändiga för utfärdandet av ursprungsgarantierna till myndigheten. En ursprungsgaranti från en annan medlemsstat i EU erkänns, om det inte finns skäl att tvivla på dess riktighet.

För att garantera tillförlitligheten hos garantierna ställs bland annat krav på mätning och rapportering av överförd el, unika identifieringsnummer på varje ursprungsgaranti och att garantierna ska annulleras efter användning.⁴⁷ Den som är antecknad som innehavare i registret över ursprungsgarantier ska se till att kontoföringsmyndigheten (SvK) annullerar en ursprungsgaranti efter att den har använts. En ursprungsgaranti ska även annulleras om den inte har använts inom tolv månader från den tidpunkt då energienheten som ursprungsgarantin avser producerades. Annulleringen blir på så sätt en garanti för att producenten och leverantören inte säljer mer el av ett visst ursprung än vad som produceras. En ursprungsgaranti som annulleras på grund av tolvmånadersregeln kan inte användas för att märka produktspecifik el utan går upp i residualmixen. I Sverige förstörs ursprungsgarantin automatiskt tolv månader efter produktionen av den energienhet som ligger till grund för ursprungsgarantin. Energimarknadsinspektionens föreskrifter (som kommer under 2011) kommer att reglera hur ursprungsmärkningen ska gå till i praktiken.

⁴⁶ Blanketten finns på:

www.energimyndigheten.se/Global/F%20c3%b6retag/Ursprungsgarantier/Formul%20c3%a4r/UG%20utf%20c3%b6rlig%20ans%20c3%b6kan.pdf

⁴⁷ För utförligare bakgrund till systemet se Proposition 2009/10:128 Genomförande av direktiv om förnybar energi.

Energimyndigheten utövar tillsyn över systemet för ursprungsgarantier och har rätt att på begäran få de upplysningar samt ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Myndigheten har även rätt att på begäran få tillträde till produktionsanläggningar samt lokaler och områden som hör till berörda anläggningar i den utsträckning det behövs för tillsynen. Energimyndigheten kan även återkalla ett beslut om tilldelning av ursprungsgarantier.

Utvecklingen av biomassa för energiändamål (punkt 6-9 i mallen)

6. Beskriv förändringar under de föregående två åren när det gäller tillgänglighet och användning av biomassaresurser för energiändamål. (Artikel 22.1 g i direktiv 2009/28/EG.)

*Det föreslås att **tabellerna 4 och 4a** används för att ge mer detaljerad information om användningen av biomassa.*

Observera att inhemska och importerade biobränslen och biobränsleråvaror anges enhetligt i 1000 tonTS (ton torrsbstans) i Tabell 4. Anledning till valet av redovisningsenhet är att tonTS är en bättre måttenhet vid jämförelser av olika råvarukällor. Notera också att uppgifterna i Tabell 4 för 2010 är preliminära siffror. Detta beror på att slutliga versioner av underliggande publikationer och andra underlag ännu inte finns. Observera även att uppgifterna för import av biomassa för transporter ska hanteras med viss försiktighet eftersom fokus i de rapporter som utgör underlag inte har varit att kartlägga ursprung. Osäkerheten i siffrorna kan därför vara betydande. Hänsyn har heller inte tagits till eventuell export av biodrivmedel.

Tabell 4: Användning av biomassa för energiändamål

	Mängd inhemska råmaterial (1000 ton TS)*		Primärenergi i inhemska råmaterial (ktoe)		Mängd importerade råmaterial från EU (1000 ton TS)*		Primärenergi i mängden importerade råmaterial från EU (ktoe)		Mängd importerade råmaterial från icke-EU (1000 ton TS)*		Primärenergi i mängden importerade råmaterial från icke-EU (ktoe)	
	År 2009	År 2010	År 2009	År 2010	År 2009	År 2010	År 2009	År 2010	År 2009	År 2010	År 2009	År 2010
Biomassa för uppvärmning och el:												
Direkt användning av träbiomassa från skog och annan trädbevuxen mark för energiändamål (avverkning, etc.)**	6500	9000	2790	3780	330	320	130	130	215	240	85	95
Indirekt användning av träbiomassa (rester och biprodukter från träindustrin etc.)**	17800	18300	6030	6230	470	530	130	150	480	560	115	130
Energigrödor (gräs, etc.) och snabbväxande träd (Salix)	55	60	20	20								
Biprodukter från jordbruk/bearbetade rester och biprodukter från fiske**	270	290	130	140	95	95	70	70				
Biomassa från avfall (kommunalt, industriellt, etc.)	2670	3250	820	1000								
Andra - Biogas	210	210	70	60								
Biomassa för transporter:												
Traditionella jordbruksgrödor för biodrivmedel (Sockerrör, spannmål, majs)	400	410	140	140	790	1260	390	530	2060	1080	230	120
Energigrödor (gräs, etc.) och snabbväxande träd för biodrivmedel (Används inte)												
Andra - Biomassabaserat avfall till biogas	130	180	40	50								
Rest/biprodukter från massa- och pappersindustrin (Sulfitlut och tallolja)	20	50	1	6								

* Mängden råmaterial, om möjligt i **m3 för biomassa från skogsbruk** samt i **ton för biomassa från jordbruk och fiske och biomassa från avfall**. Observera att inhemska och importerade biobränslen och biobränsleråvaror anges enhetligt i 1000 tonTS (ton torrsbstans). I tabellerna 7 och 7a i den svenska handlingsplanen användes också tonTS och ktoe som måttenheter.

** Definitionen av denna biomassakategori bör tolkas i enlighet med tabell 7 i avsnitt 4.6.1 i kommissionens beslut K(2009) 5174 slutlig om fastställande av en mall för nationella handlingsplaner för energi från förnybara energikällor i enlighet med direktiv 2009/28/EG

Kommentarer till kategori bränsle från skogsbruket

Följande trädbränslen ingår i rapporteringen:

- Rundved och brännved
- Avverkningsrester, såsom grenar, toppar och (stubbar)
- Skogsindustrins fasta biprodukter, såsom spån och bark mm.
- Skogsindustrins flytande biprodukter, såsom returlutar, råtallolja och tallbeckolja
- Återvunnet trä (returträ), såsom emballage, gamla möbler och rivningsvirke
- Förädlat trädbränsle, såsom träpellets, träbriketter och träpulver

Import

Import av olika skogliga bibränsleråvaror förekommer (bl. a. pellets⁴⁸, träavfall⁴⁹ och spån⁵⁰). I sådana fall särredovisas kvantiteten. Även s.k. indirekt import förekommer, dvs. att skogsindustrin importerar rundvirke för skogsindustriella ändamål. Vid bearbetning av rundvirke, vare sig det sker genom mekanisk förädling i sågverk eller förädling till pappersmassa, genereras biprodukter som kan användas för energiändamål. Det saknas tillförlitlig statistik för detta.

Följande informationskällor har använts för bränslen från skogsbruket:

- Skogsstyrelsen⁵¹.
- Energimyndigheten⁵².
- Statistiska centralbyrån (SCB)⁵³.
- Svenska trädbränsleföreningen⁵⁴.
- Pelletsindustriernas riksförbund (PIR)⁵⁵.

Följande informationskällor har använts för omvandlingstal och relationstal:

- Översättning mellan måttenheter m³, tonTS görs på basis av vedertagna omvandlingstal / relationstal i skogsbruket enligt Praktisk skogshandbok (1992)⁵⁶.
- Översättning mellan fysiska mått (m³, ton) och energienheter görs på basis av vedertagna omvandlingstal enligt Lehtikangas (1998)⁵⁷.
- Omvandlingstal för avlutar har hämtats från Alakangas (2000)⁵⁸.

⁴⁸ Pelletsindustriernas riksförbund. Statistik. www.pir.se.

⁴⁹ Skogsstyrelsen. Skogsstatistisk årsbok 2010. Tabell 15.2 och 15.7. www.svo.se.

⁵⁰ Skogsstyrelsen. Skogsstatistisk årsbok 2010. Tabell 15.2 och 15.7. www.svo.se.

⁵¹ Skogsstyrelsen. Skogsstatistisk årsbok. www.svo.se.

⁵² Energimyndigheten. Energiläget 2010. www.energimyndigheten.se.

⁵³ Statistiska centralbyrån (SCB). Statistiska publikationer, EN11, EN31, EN23, ES2011:1, ES2011:2, ES2011:3. www.scb.se.

⁵⁴ Svenska trädbränsleföreningen. Årlig rapportering till Energimyndigheten (2009/2010). www.tradbransle.se.

⁵⁵ Pelletsindustriernas riksförbund (PIR). Statistik. www.pelletsindustrin.org.

⁵⁶ Sveriges skogsvårdsförbund. 1992. Praktisk skogshandbok 1992.

⁵⁷ Lehtikangas, P. 1998. Lagringshandboken. Sveriges lantbruksuniversitet.

⁵⁸ Alakangas, E. 2000. Suomessa käytettävien polttoaineiden ominaisuuksia. Tiedotteita. 2045. VTT. Finland.

Följande omvandlingstal används för trädbränslen:

- Avverkningsrester, rundved m.m. 4,65 MWh/tonTS
- Sågspån och bark m.m. 4,5 MWh/tonTS
- Returlutar m.m. 3,6 MWh/tonTS
- Pellets m.m. 4,8 MWh/tonTS
- Återvunnet trä 4,8 MWh/tonTS

Kommentarer till kategori biomassa från jordbruket

Biobränslen och biobränsleråvaror som ingår är:

- Spannmål
- Halm
- Snabbväxande träd (Salix)
- Bioolja (animaliska eller och vegetabiliska oljor och fetter)
- Olivkärnor, solrospellet, bönskal mm.

Informationen om bränslen från jordbruket kommer från följande källor:

- SCB⁵⁹
- Sveriges lantbruksuniversitet⁶⁰
- Bioenergiportalen⁶¹
- Jordbruksverket⁶²
- Trädbränsleföreningen⁶³

Översättning mellan fysiska måttenheter (m³, ton, tonTS) och energienheter (MWh eller dylikt) görs på basis av vedertagna omvandlingstal/relationstal i jordbruket dels enligt Databok för driftplanering i jordbruket (1992)⁶⁴, dels enligt Bioenergiportalen⁶⁵ samt Fredriksson et al (2004)⁶⁶.

Följande omvandlingstal används för biomassa från jordbruket:

- Spannmål 4,0 MWh/tonTS
- Halm 4,0 MWh/tonTS
- Snabbväxande träd (Salix) 4,6 MWh/tonTS
- Bioolja (animaliska eller och vegetabiliska oljor och fetter) 9,3 MWh/ton
- Olivkärnor, solrospellet, bönskal mm 5,0 MWh/tonTS

Kommentarer till kategori fast avfall

Informationen om avfallsbränslen och biogas kommer från följande källor:

⁵⁹ SCB. 2009 och 2010. El-, gas- och fjärrvärmeförsörjningen, EN11SM.

⁶⁰ Sveriges lantbruksuniversitet. 1992. Databok för driftsplanering i jordbruket.

⁶¹ www.bioenergiportalen.se

⁶² Jordbruksverket, 2011. Årlig jordbruksstatistik www.jordbruksverket.se samt separat rapportering till Energimyndigheten för artikel 22 rapporteringen.

⁶³ Svenska trädbränsleföreningen. Årlig rapportering till Energimyndigheten (2009). www.tradbransle.se.

⁶⁴ Sveriges lantbruksuniversitet. 1992. Databok för driftsplanering i jordbruket.

⁶⁵ www.bioenergiportalen.se

⁶⁶ Fredriksson, C., Padban, N. och Zinti, F. 2004. Breddning av bränslebasen för pellets och pulverbrännare Svensk Fjärrvärme.

- Energimyndigheten⁶⁷
- Avfall Sverige AB⁶⁸

Den förnybara fraktionen i avfall har genomgående antagits vara 50 procent (för referens och resonemang se Punkt 12 enligt mallen). Andelen kan komma att korrigeras när dataunderlaget analyserats mer ingående och statistiken på området förbättrats. Den förnybara fraktionen av fast kommunalt avfall, inklusive bioavfall samt den biologiskt nedbrytbar fraktionen av industriavfall anges i ton torrsubstans.

Kommentarer till kategori biomassa för transporter

Kvantiteten som anges i Tabell 4 är en uppskattning av den mängd råvara som använts för produktion av olika biodrivmedel. Följande råvaror ingår i rapporteringen:

- Spannmål
- Majs
- Sockerrör
- Oljeväxter
- Källsorterat matavfall
- Avfall från livsmedel
- Slakteriavfall
- Avloppslam
- Industriavfall
- Tallolja
- Sulfitlut

Då varken energigrödor eller snabbväxande träd används för produktion av biodrivmedel i Sverige finns inga uppgifter för dessa i Tabell 4.

Informationen för biomassa för transporter kommer från följande källor

- Energimyndigheten⁶⁹
- Kontakter med svenska producenter av biodrivmedel⁷⁰

Uppgifter om ursprung på importerade mängder biodrivmedel inhämtas i viss utsträckning till den årliga rapport som Energimyndigheten tar fram i arbetet att övervaka de företag som innehar dispens från energi- och koldioxidskatt på biodrivmedel. Undersökningen omfattar i stort sett alla oljebolag, importörer och producenter av biodrivmedel i Sverige och baseras på uppgifter från företagen

⁶⁷ Energimyndigheten. Energiläget 2010.

⁶⁸ www.avfallsverige.se.

⁶⁹ Energimyndigheten, 2011. Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel år 2010, Dnr 00-11-428, Energimyndigheten, 2010. Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel år 2009, Dnr 00-10-848, Energimyndigheten, 2011. Marknaderna för etanol och biodiesel, ER2011:13, Energimyndigheten, 2011. Transportsektorns energianvändning 2010, ES2011:05, Energimyndigheten, 2010. Transportsektorns energianvändning 2009, ES2010:04, Energimyndigheten, 2011. Produktion och användning av biogas år 2010, ES2011:07, Energimyndigheten, 2010. Produktion och användning av biogas år 2009, ES2010:05

⁷⁰ Lantmännen Agroetanol AB, SEKAB AB, Perstorp Bioproducts, PREEM AB

själva. Undersökningens fokus är inte att kartlägga ursprung, vilket innebär att siffrorna bör hanteras med viss försiktighet. Däremot ger uppgifterna en ungefärlig bild av relationerna mellan olika ursprung på etanolen. De råvaror som använts är i många fall inte angivna i statistiken varav vissa antaganden om råvara till etanolen gjorts, t.ex. sockerrör för brasiliansk etanol o.s.v. Rörande biodiesel så är RME den enda formen som används i Sverige (i kommersiell skala) varav all importerad biodiesel antas vara producerad av rapsfröolja. Uppgifterna om svensk produktion baseras på information från svenska RME-producenter både rörande användning av svenska råvaror och import av råvaror. Detsamma gäller för etanol. För biogas sammanställs statistik för produktion och användning samt vilka substrat som används varför denna information har använts.

Översättning från fysiska mått för råvaror till energitermer har skett med hjälp av olika konverteringsfaktorer tagna från:

- Alakangas (2000)⁷¹
- Phyllisdatabasen⁷²
- Jordbruksverket⁷³
- Bioenergiportalen⁷⁴
- USDA⁷⁵
- Hadders (2004)⁷⁶

Biogas redovisas i de substrat som använts för förädlad biogas (andelen använd som fordonsgas). Omvandling från fysiska mått för substrat till energiinnehåll har skett med hjälp av olika konverteringsfaktorer tagna från Substrathandbok för biogasproduktion⁷⁷ (2009), Basdata om biogas (2011)⁷⁸ och Alakangas (2000)⁷⁹.

Den restprodukt som främst används från skogsbruket är tallolja som förädlas till HVO. Energivärde för tallolja har tagits från Alakangas (2000) och för sulfitol (för etanolproduktion) ”Papperprodukter – basmodul” (2010)⁸⁰.

Energimyndigheten har varit i kontakt med kommissionen⁸¹ och beskrivit svårigheterna med att fylla i Tabell 4 i sin helhet. För det första är det svårt att fylla i den totala biomassanvändningen i biomassatermer. Detta beror på

⁷¹ Alakangas, E. 2000. Suomessa käytettävien polttoaineiden ominaisuuksia. VTT tiedotteita 2045. Finland

⁷² ECN, ”Phyllis database for biomass and waste”, tillgänglig: www.ecn.nl/phyllis/single.html

⁷³ Tolke m.fl., 2011. Förnybara drivmedel från jordbruket – etanol, biodiesel, biogas. Rapport 2011:14

⁷⁴ Tillgänglig: www.bioenergiportalen.se

⁷⁵ USDA, 2002. The Energy Balance of Corn Ethanol: An Update

⁷⁶ Hadders, G. 2004. Spannmål som bränsle.

⁷⁷ Carlsson, M., Uldal, M. 2009. Substrathandbok för biogasproduktion, Svensk Gasteknisk Centrum. Rapport SGC 200.

⁷⁸ Svenskt Gastekniskt Centrum, 2011. Biogas – Basdata om biogas 2011.

⁷⁹ Alakangas, E. 2000. Suomessa käytettävien polttoaineiden ominaisuuksia. VTT tiedotteita 2045. Finland

⁸⁰ Svanen, 2010. Pappersprodukter – en basmodul.

⁸¹ Via mailkorrespondens med policy officer Kristine Kozlova med kollegor. Sverige har också beskrivit orsakerna till detta för kommissionen i sitt svar till letter ENER C1/FPL/pd D (2011) 102 445 from the Commission with questions regarding the Swedish NREAP.

industrins produktionskedja och på att det inte är möjligt att exakt avgöra vilka specifika kvantiteter (inhemska eller importerade) som faktiskt konsumeras i processen. Importerat rundvirke används framförallt för industriella ändamål men olika biprodukter genereras vid olika steg i processen och kan användas för energiändamål. För det andra har vi svårt att till fullo fylla i den mängd biomassa för energiändamål som importeras. Detta beror på att nuvarande importstatistik inte anger för vilket ändamål som råmaterialet importeras.

Jämfört med handlingsplanen har denna lägesrapport bättre information om importen av vissa oförädlade trädbränslesortiment via Skogsstyrelsens importstatistik (gäller ej 2010 där underlag ännu inte finns). Denna rapportering innehåller också bättre information om importen av råvaror till biodrivmedel samt att uppgifterna för biogas nu redovisas i två kategorier (i) biogas för uppvärmning och el och (ii) biogas för transporter. Vidare redovisas denna gång uppgifter för sulfitsprit och tallolja som används för drivmedelsproduktion.

Tabell 4a. Aktuell inhemsk användning av jordbruksmark för produktion av energigrödor (ha)

Markanvändning	Yta (ha)	
	År 2009 ¹	År 2010 ¹
1. Arealer som används för traditionella jordbruksgrödor (vete, sockerbetor, etc.) och oljeväxtfrön (raps, solrosor, etc.) (Ange huvudtyper)	Minst cirka 77 000 (varav Vete, rågvete, korn och råg 72 000, Raps minst 5 000)	Minst cirka 85 000 (varav Vete, rågvete, korn och råg 83 000, Raps minst 2 000)
2. Mark som används för snabbväxande träd (vide, poppel) (Ange huvudtyper)	Cirka 13 000 (varav Salix 12 000, Poppel 400, Hybridasp 200)	Cirka 12 000 (varav Salix 11 500, Poppel 500, Hybridasp 200.)
3. Mark som används för andra energigrödor, t.ex. gräs (rörflen, jungfruhirs, miscanthus), durra (Ange huvudtyper)	Cirka 800 (Rörflen)	Cirka 800 (Rörflen)

¹ Informationen för traditionella jordbruksgrödor bygger främst på information från de största biodrivmedelsproducenterna (Lantmännen Agroetanol AB, Perstorps Bioproducts AB och Energigårdarna Eslöv/Ecobrånse) men för raps 2009 från Jordbruksverket. Informationen för snabbväxande träd och övriga energigrödor kommer från Jordbruksverket och förklaras i texten nedan.

Jordbruksverkets statistik över jordbruksmarkens användning innehåller information om vilka grödor som odlas och på vilken areal. Det finns dock inte information om vad grödan används till. Dagens biodrivmedel produceras framför allt av spannmål som även kan användas till produktion av livsmedel och foder. Exakt hur stor andel av den inhemskt producerade spannmålen som går till biodrivmedelsproduktion finns det ingen officiell statistik för.

För åren 2005-2009 finns ett underlag genom det speciella stöd för energigrödor som då fanns. För dessa år finns ett statistiskt underlag som omfattar de arealer av energigrödor på åkermark man sökte stöd för. Hur stora arealer åkermark som odlades med energigrödor utan att energigrödestöd söktes kan vi bara få fram för dedikerade energigrödor som inte har någon alternativ användning (t.ex.

energiskog och energigräs). En jämförelse av arealer med energigrödestöd och arealer med gårdsstöd för år 2009 visar att drygt 20 % av arealerna som totalt användes för dedikerade energigrödor (dvs. energiskog och energigräs) med gårdsstöd odlades utan att man sökte energigrödestöd. Siffrorna i Tabell 4a motsvarar den totala arealen för energiskog och energigräs med gårdsstöd, vilket bedöms vara i princip heltäckande.

Eftersom Energigrödestödet enbart kunde sökas t.o.m. 2009 så har Jordbruksverket fr.o.m. 2010 bara information över dedikerade energigrödor som energiskog (salix, hybridasp, poppel) på åkermark och energigräs (rörflen). Dessa uppgifter baserat på arealer med gårdsstöd redovisas i tabellen ovan.

För traditionella jordbruksgrödor söktes år 2009 energigrödestöd för 5400 ha oljeväxter (raps och rybs) och för spannmål 2530 ha för vete, rågvete och 540 ha för havre. För spannmål utgör dock energigrödestödet tyvärr inget bra underlag till statistik. Uppgiften för vete stämmer dock inte överens med den produktion av etanol från inhemskt producerad vete som sker i Sverige idag. Anledningen till att det skiljer sig är troligen att lantbrukarna inte ville binda upp sig på kontrakt vilket var ett krav för att få energigrödestödet. Lantbrukarna ville vara fria att avyttra skörden till det ändamål som betalade bäst. Uppgifterna om arealer som används för traditionella jordbruksgrödor avsedda för energiproduktion i tabellen ovan baseras därför främst på uppgifter från de största biodrivmedelsproducenterna i Sverige. Men eftersom uppgiften för arealen för raps från de tillfrågade producenterna var lägre än den från energigrödestödet har den senare använts för 2009.

7. Beskriv eventuella förändringar när det gäller råvarupriser och markanvändning i medlemsstaten under de föregående två åren som kan kopplas till den ökade användningen av biomassa och andra former av energi från förnybara källor. Ange om möjligt hänvisningar till relevant dokumentation om dessa effekter inom landet. (Artikel 22.1 h i direktiv 2009/28/EG.)

Förändringar av råvarupriser

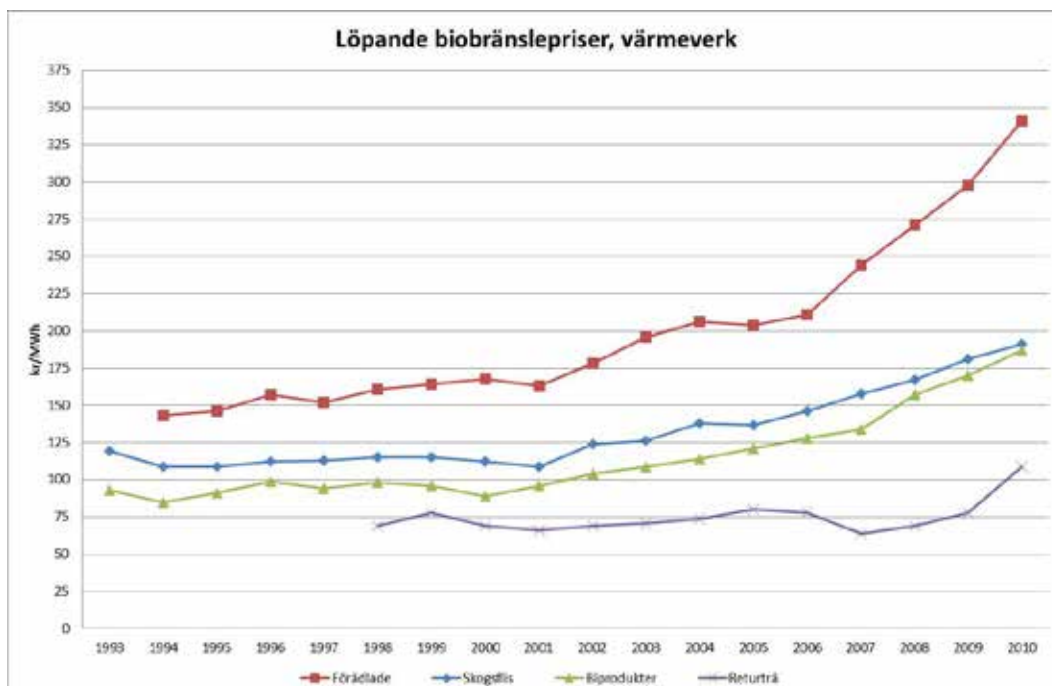
När man bedömer effekterna av råvarupriser bör man beakta åtminstone följande råvaror: traditionella livsmedels- och fodergrödor, energiskog, pellets⁸².

Det finns inga gjorda empiriska studier som visar vilken påverkan den inhemska ökade biomassaanvändningen under perioden haft vare sig på inhemska råvarupriser eller inhemsk markanvändning. Det finns heller inga stora observerade förändringar i vare sig markanvändning eller råvarupriser under den aktuella perioden som direkt kan förklaras av den ökade biomassaanvändningen. De förändringar som ändå skett bedöms kunna förklaras av många faktorer där en ökad efterfrågan på biomassa är en.

En anledning till att sambandet är svagt bedöms bero på att huvuddelen av biomassaanvändningen främst baseras på avfalls- och restprodukter med begränsade alternativa användningsområden. I en framtid där det kan uppstå konkurrens om dessa rest- och avfallsprodukter eller då skogs- eller jordbruksmark i större omfattning än idag används direkt för produktion av biomassa för energiändamål kan mer påtagliga effekter uppkomma.

Hur priserna för fasta biobränslen utvecklats visas i figur 2.

⁸² Traditionella skogssortiment bör också ingå här.

Figur 2: Utvecklingen av trädbränsle och torvpriser som används av värmeverk. Förädlade biobränslen inkluderar pellets, briketter och pulver. (Källa: Energimyndighetens prisblad).

Energimyndigheten har under våren 2011 haft i uppdrag att analysera marknaderna för etanol och biodiesel⁸³. I denna rapport fann man att råvarukostnaderna har blivit en allt större andel av produktionskostnaderna för biodrivmedel. Dels för att produktionskostnaderna minskat och dels för att råvarupriserna stigit. Man drar också slutsatsen att kopplingen mellan jordbruksmarknaderna och energimarknaderna blir allt starkare och sannolikt kommer oljepriserna bli allt mer styrande för biodrivmedelspriserna framöver.

Förändringar av markanvändning på grund av ökad användning av bioenergi

Eftersom den dominerande användningen av biobränslen i Sverige idag består av bi- och restprodukter genererade inom skogsbruket, trävaruindustrin och massa- och pappersindustrin (se Tabell 4) leder inte denna användning till förändrad markanvändning. Odlingen av energiskog bedöms inte heller påverka markanvändningen i nämnvärd utsträckning. Den nuvarande användningen av inhemska grödor för produktion av biodrivmedel och flytande biobränslen är ännu begränsad och bedöms inte heller den leda till någon förändrad markanvändning inom landet. Eftersom den totala odlade arealen för spannmål och raps/rybs har minskat jämfört med 2008 (gäller både 2009 och 2010)⁸⁴ är det rimligt att anta att huvuddelen av spannmåls- respektive rapsodlingen till biodrivmedelsproduktion sker på tidigare öppna åkermarksareal.

⁸³ Energimyndigheten 2011, Analys av marknaderna för etanol och biodiesel, ER 2011:13.

⁸⁴ Baseras på information från Jordbruksverket, 2011.

Förändringar av markanvändning på grund av utbyggnad av vindkraft

Under år 2009 byggdes det i Sverige 198 vindkraftsverk (188 verk på land och 10 till havs med en total kapacitet på 363MW varav 30 MW till havs) och under år 2010 byggdes 308 vindkraftsverk (samtliga på land med total kapacitet på 574 MW)⁸⁵. Medeleffekten för nya vindkraftverk var 1,8 MW år 2009 och 1,9 MW år 2010.

Markanspråket varierar beroende på den aktuella platsens förutsättningar liksom erforderligt avstånd till annan markanvändning. Det finns ett säkerhetsavstånd till boende som är kopplat till ljudnivåerna (40 dBA), dvs. inte något strikt avstånd. Det innebär vanligen ett avstånd om minst 500 meter, ofta mer. En generell siffra som används för att uppskatta markåtgång vid vindkraftsetableringar är runt 0,3 km² för ett vanligt 2-3 MW verk. Vindkraftverk förändrar dock bara i viss utsträckning markanvändningen eftersom marken runt dem fortfarande kan användas för vissa ändamål. Industriverksamhet är förenligt med vindkraftsetablering, men är naturligtvis avhängigt andra parametrar också. Jord- eller skogsbruk är mycket vanligt förekommande inom vindkraftsområden och här innebär i praktiken vindkraftsetableringen inte något krav på avstånd till denna. Vägar etc. till vindkraftverken tar förstås viss mark i anspråk och kan förändra nuvarande markanvändning. Denna yta finns det dock ingen uppskattning på. Under uppförandefasen är tillgängligheten till marken runt vindkraftsanläggningar begränsad av säkerhetsskäl, men inte för anläggningar i drift. För det förra gäller samma regler som för andra byggarbetsplatser. När det gäller säkerhetsavstånd för iskast förekommer kontrollprogram som kan ange att infartsvägar kan stängas av om det finns risk för iskast, men detta i speciella fall.

Detta gör att det inte bedömts möjligt att kvantitativt uppskatta den förändrade markanvändning som vindkraft leder till.

Förändring av markanvändning på grund av vattenkraftens utveckling 2009 och 2010 bedöms vara minimal.

⁸⁵ Energimyndigheten, 2011. Vindkraftsstatistik 2010, ES 2011:06.

8. Beskriv förändringar när det gäller utvecklingen och andelen biodrivmedel som framställs av avfall, restprodukter, cellulosa från icke-livsmedel samt material som innehåller både cellulosa och lignin. (Artikel 22.1 i direktiv 2009/28/EG.)

Observera att, eftersom fullständig information kring ursprung för importerade biodrivmedel saknas samt eftersom slutlig information om vilka råvaror för biodrivmedel som ska dubbelräknas ännu saknas kan inte mer komplett information kring användning av biodrivmedel än den i tabell 5 lämnas i dagsläget. I uppgifterna för ”Total användning av biodrivmedel enligt artikel 21.2” och ”Andel 21.2-drivmedel av totalt RES-T” har enbart de kända mängderna räknats med, vilket innebär att det kan utgöra en underskattning. Mer fullständig information får lämnas i nästa lägesrapport.

Tabell 5: Produktion och användning av biodrivmedel enligt artikel 21.2 (ktoe)

Artikel 21.2 biodrivmedel ⁸⁶	År 2009	År 2010
Produktion –		
Biogas	36	49
Etanol	1 ^a	2 ^a
HVO (hydrogenated vegetable oils)	0	4 ^b
Användning –		
Biogas	36	49
Etanol	Minst 1 ^c	Minst 2 ^c
HVO	0	4
Total produktion av biodrivmedel enligt artikel 21.2	37	55
Total användning av biodrivmedel enligt artikel 21.2	Minst 37	Minst 55
Andel 21.2-drivmedel (i %) av totalt RES-T	Minst 7 %	Minst 10 %

^a Etanol av sockerrik lut från sulfittmassatillverkning. Källa: SEKAB, 2011.

^b HVO baserad på råttololja. Källa: PREEM, 2011.

^c Uppgifterna motsvarar etanol av sockerrik lut från sulfittmassatillverkning. Källa: SEKAB, 2011. Även etanol producerad av restprodukter från vinproduktion används i Sverige men fullständig information kring ursprung för importerade biodrivmedel saknas och det totala bidraget är okänt (SEKAB uppger dock en siffra för 2010 motsvarande 7 ktoe). Vid nästa rapportering kommer det finnas information om mängden drivmedel som produceras från restprodukter med mera genom systemet för hållbarhetskriterier.

Användningen av biogas inom transportsektorn har ökat betydligt de senaste åren. För information om HVO se punkt 9. Vad gäller utvecklingen av fler biodrivmedel från avfall, restprodukter, cellulosa material från icke-livsmedel och lignocellulosamaterial finns flera projekt på gång i Sverige.

SEKAB E-technology driver en demonstrationsanläggning för cellulosabaserad etanol. Årskapaciteten om anläggningen körs kontinuerligt är 100-150 m³. Eftersom anläggningen körs i kampanjer för att testa olika processparametrar, olika råvaror etc. är den verkliga produktionen dock enbart några tiotal m³ per år, varav allt används internt och bara delvis som drivmedel. Energimyndigheten bidrar ekonomiskt.

⁸⁶ Biodrivmedel som framställs av avfall, restprodukter, cellulosa material från icke-livsmedel och lignocellulosamaterial.

Chemrec har en demonstrationsanläggning i pilotskala för DME från biomassa i Piteå som invigdes i september 2010 och som troligtvis producerar snart. Energimyndigheten stödjer ekonomiskt och stöttar även utvecklingen av lastbilar från Volvo som kan köra på DME.

GoBiGas är ett projekt för omvandling (via förgasning) av skogsråvara till biometan (biogas), inom vilket en demonstrationsanläggning byggs i Göteborg. Energimyndigheten stöttar ekonomiskt (Beviljat stöd: högst 222 miljoner kronor till Göteborgs Energi). Planen är att först bygga en anläggning på 20MW. Anläggningen ska senare dimensioneras för cirka 100MW gas (med beräknad produktion på cirka 800 GWh/år).

Därtill finns ett projekt på gång som avser utvinning av biodrivmedel ur svartlut via förgasning vid en anläggning i Domsjö, Örnsköldsvik (med Chemrec ABs teknik). Projektet innebär att massabruket vidareutvecklar sitt bioraffinaderi med massaved och annan biomassa som råvaror och pappersmassa och drivmedel som produkter. Beviljat stöd från Energimyndigheten är högst 500 miljoner kronor.

9. Beskriv vilka uppskattade effekter produktionen av biodrivmedel och flytande biobränslen beräknas ha på den biologiska mångfalden, vattenresurserna, vattenkvaliteten och markkvaliteten inom medlemsstaten under de föregående två åren. Beskriv hur dessa effekter bedömdes, med hänvisningar till relevant dokumentation om dessa effekter i landet. (Artikel 22.1 j i direktiv 2009/28/EG.)

Produktion av biodrivmedel i Sverige med hjälp av grödor består i första hand av etanol och biodiesel. Biogas produceras med hjälp av restprodukter från samhället.

Produktion av biodrivmedel

Etanol

Användningen av etanol för biodrivmedel i Sverige uppgick år 2009 till 391 000 m³ (vilket motsvarar ungefär 2,30 TWh eller 199 ktoe) och år 2010 till 400 000 m³ (2,36 TWh eller 203)⁸⁷. Under 2010 var ungefär en tredjedel av den etanol som används i Sverige inhemskt producerad⁸⁸. Samtidigt exporterade Sverige en viss mängd etanol (73 000 m³ 2010)⁸⁹. Cirka nittio procent av råvaran till den totala svenska etanolproduktionen var inhemskt producerad år 2009. Motsvarande siffra för 2010 var cirka sjuttio procent⁹⁰.

Idag finns två fabriker i Sverige som tillverkar etanol på kommersiell basis. Den största anläggningen för etanol finns i Norrköping och drivs av Lantmännen Agroetanol. Produktionskapaciteten är 210 000 m³ per år (vilket motsvarar cirka 1240 GWh eller 107 ktoe). Lantmännen producerar etanol genom jäsning av spannmål och råvaran kommer till stor del från svenska lantbrukares odlingar⁹¹. Om den svenska skörden blir av hög kvalitet och efterfrågas som livsmedel, kan emellertid import göras av spannmål med lägre kvalitet till etanoltillverkningen. Anläggningen är lokaliserad nära hamnen och har därmed goda förutsättningar att importera råvara när efterfrågan och priser förändras.

Den andra svenska fabriken finns i Örnsköldsvik där etanol tillverkas av en sockerrik lut från Domsjö Fabriks sulfitmassatillverkning (etanolen köps av SEKAB). Produktionskapaciteten uppgår till ungefär 11 000 m³ dvs. runt 9000 ton per år (cirka 65 GWh alternativt 5,6 ktoe) men allt används inte som drivmedel för transporter. Under 2009 och 2010 användes ungefär 1330 ton respektive 3080 ton av etanolen från SEKABS anläggning som drivmedel, vilket motsvarar cirka 10 och 23 GWh respektive 0,85 och 2,0 ktoe per år⁹². Råvaran för denna etanolproduktion kommer troligtvis att räknas som industriell restprodukt

⁸⁷ Energimyndigheten 2011. "Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel 2010, Dnr 00-11-428.

⁸⁸ Energimyndigheten 2011. "Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel 2010, Dnr 00-11-428.

⁸⁹ SCB statistikdatabasen. www.scb.se. (Se även Energimyndighetens rapport Analys av marknaderna för etanol och biodiesel, ER 2011:13).

⁹⁰ Personlig kommunikation, Lantmännen Agroetanol AB, 110525

⁹¹ Energimyndigheten 2011. "Analys av marknaderna för etanol och FAME" ER:2011:13.

⁹² Personlig kommunikation, SEKAB, 110520.

enligt förnybartdirektivets bestämmelser om hållbarhetskriterier. Det betyder att denna etanol inte kommer att behöva uppfylla de markrelaterade hållbarhetskriterierna. Av denna anledning har dess påverkan på mark- och vattenkvalitet inte analyserats.

Utöver detta finns en demonstrationsanläggning för etanol från cellulosa (före detta Etanolpiloten) som drivs av SEKAB-E technology i Örnsköldsvik. Eftersom denna är ett forsknings- och utvecklingsprojekt som enbart producerar en mindre mängd etanol (några tiotal kubikmeter per år varav endast cirka 1-3 m³ motsvarande i storleksordning 0,001 ktoe har använts som fordonsbränsle och med en maximal kapacitet på 100-150 m³)⁹³ kommer denna etanol inte att ingå i analysen i denna del av rapporteringen.

Biodiesel

Användningen av biodiesel i Sverige uppgick år 2009 till 205 000 m³ (1,89 TWh, 162 ktoe) och år 2010 till 225 000 m³ (2,06 TWh, 178 ktoe).⁹⁴ Drygt 60 procent av biodieseln (import och inhemsk produktion) har producerats i Sverige. För den inhemska produktionen av biodiesel finns ett flertal aktörer, varav de flesta producerar relativt små mängder. Under 2010 har åtminstone fem företag (Perstorps Bioproducts AB, Energigårdarna Eslöv/Ecobränsle, Karaby bioenergi HB, Norups gård AB, SoilOil i Härkeberga AB) producerat biodiesel.

Inhemsk produktion av större skala sker i två anläggningar. Perstorps anläggning i Stenungssund har en produktionskapacitet på cirka 180 000 m³ per år (1,7 TWh och 142 ktoe). Energigårdarnas anläggning i Karlshamn har en produktionskapacitet på cirka 50 000 m³ per år (0,5 TWh och 40 ktoe). Summan av produktionskapaciteten motsvarar ganska väl användningen av biodiesel i Sverige 2010 men i verkligheten importeras alltså en betydande del. Huvuddelen av råvaran till den svenska biodieselproduktionen importeras för närvarande (gäller till exempel Perstorps produktion). Rapsolja som används till produktionen importeras främst från Danmark⁹⁵. För produktionen i Karlshamn kommer cirka 60 procent av rapsen från svenska odlingar⁹⁶.

En ny dieselprodukt i form av HVO (hydrogenated vegetable oils) har på senare tid lanserats på marknaden i Sverige. Preem har satsat på en bioraffinaderianläggning där vanlig diesel kan produceras av dieselråvara från råtallolja, men även av andra bioråvaror. Råtallolja omvandlas till diesel genom hydrering, och blir på molekylnivå identisk med fossil diesel. Dieseln från tallolja processas sedan med fossila råvaror och resultatet är en diesel med förnybart innehåll. Råvaran är i dagsläget råtallolja som är en restprodukt från skogsindustrin där trädråvara i sulfatmassaprocessen omvandlas till cellulosa, lignin och hemicellulosa. Tillgången på tallolja är begränsad, i dagsläget är

⁹³ Personlig kommunikation, SEKAB, 110520.

⁹⁴ Energimyndigheten, 2011. Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel år 2010, Dnr 00-11-428

⁹⁵ Personlig kommunikation, Perstorp 110420.

⁹⁶ Personlig kommunikation, Energigårdarna Eslöv/Ecobränsle, 110513, andelen inhemskt varierar runt 55-65 %.

maximal svensk produktionskapacitet för dieselråvara från råttolja 100 000 m³. 2009 producerade ingen förnybar diesel på detta sätt i Sverige. 2010 uppgick produktionen av diesel från tallolja till 5000 m³ (vilket motsvarar ungefär 50 GWh eller 4,3 ktoe, produktionen startades upp)⁹⁷. 2011 är produktionen betydligt större. Eftersom råttolja troligtvis kommer att räknas som en industriell restprodukt i det svenska regelverket om hållbarhetskriterier kommer den inte att behöva uppfylla dess marktkriterier och av denna anledning tillsammans med att produktionen 2010 var relativt begränsad har vi inte analyserat dess påverkan på mark- och vattenkvalitet med mera.

Biogas

Användningen av biogas till transporter i Sverige uppgick år 2009 till ungefär 43 Mm³ (vilket motsvarar 0,42 TWh och 36 ktoe) och år 2010 till 59 Mm³ (0,57 TWh, 50 ktoe).⁹⁸ All biogas som används som drivmedel är uppgraderad och framställs i dagsläget nästan enbart från inhemskt avfall⁹⁹. Det mesta av den uppgraderade biogasen, 85 procent, användes till drivmedel i gasfordon. Den uppgraderade biogasen kommer från avloppsreningsverk och samrättningsanläggningar som använder till exempel matavfall, livsmedelsavfall, slaktavfall, gödsel, slam och i en mindre utsträckning energigrödor (det sista gäller enbart samrättningsanläggningar). Det finns för 2009 ingen säkerställd uppgift på hur mycket grödor som används för biogasproduktion. Den uppskattning som finns är ungefär 3000 ton våtvikt energigrödor¹⁰⁰, vilket utgör 0,2% av total mängden substrat som används till biogasproduktion i avloppsreningsverk och samrättningsanläggningar. För 2010 är motsvarande uppgift cirka 39 000 ton våtvikt och 0,6%¹⁰¹. På grund av att denna mängd är så marginell i dagsläget har vi valt att bortse från den i denna analys och vi antar sålunda att all biogas för transporter produceras från avfall.

Andra flytande biobränslen

Användningen av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter för värmeproduktion i svenska värme- och kraftvärmeverk uppgick 2010 till ca 2,3 TWh. Eftersom huvuddelen av de vegetabiliska oljorna och fetterna utgörs av olika former av restprodukter, vilket innebär att de inte kommer att behöva uppfylla de markrelaterade hållbarhetskriterierna har dess påverkan på mark- och vattenkvalitet inte analyserats.

⁹⁷ Personlig kommunikation. PREEM, 110513.

⁹⁸ Energimyndigheten, 2011. Övervakningsrapport avseende skattebefrielse för biodrivmedel år 2010, Dnr 00-11-428.

⁹⁹ Energimyndigheten, 2010. Produktion och användning av biogas år 2009, ES2010:05 Biogas

¹⁰⁰ Energimyndigheten 2010, Produktion och användning av biogas år 2009, ES2010:05.

¹⁰¹ Energimyndigheten 2011, Produktion och användning av biogas år 2010, ES2011:07.

Effekt på biologisk mångfald, vattenresurser, vattenkvalitet och markkvalitet

Användning av jordbruksmark för produktion av grödor till svensk biodrivmedelsproduktion

Den nuvarande användningen av inhemska grödor för produktion av biodrivmedel och flytande biobränslen är ännu begränsad och bedöms inte leda till någon förändrad markanvändning inom landet. Eftersom den totala odlade arealen för spannmål och raps/rybs i Sverige har minskat jämfört med 2008 (gäller både 2009 och 2010)¹⁰² kan man argumentera för att spannmål och raps till biodrivmedelsproduktion inte lett till någon ytterligare påverkan (jämfört med om grödorna skulle odlats för andra ändamål, vilket är ett rimligt scenario). Så länge inte ny jordbruksmark tas i anspråk eller andra grödor börjar odlas för att användas som råvara är effekterna av odlingen desamma oavsett om man använder skörden till att producera livsmedel eller drivmedel. I detta avsnitt försöker vi dock i den utsträckning det är möjligt att kvantifiera den faktiska påverkan som odlingen av grödor till biodrivmedel har. Men det bör alltså noteras att det är möjligt att de effekter som beskrivs nedan skulle uppstå även om Sverige inte haft någon produktion av biodrivmedel från inhemska råvaror. Detta om samma mängd vete och raps odlats för andra ändamål än energi.

Energimyndigheten får i viss utsträckning in uppgifter på årlig produktion av etanol och biodiesel samt i viss mån ursprung från de olika producenterna i samband med framtagandet av övervakningsrapporten avseende skattebefrielse för biodrivmedel. Dessa siffror publiceras dock inte eftersom de bedömts känsliga. Producenterna är få, uppgifterna omfattas av sekretess och kan inte användas utan producenternas godkännande. Andelen inhemsk/importerad råvara varierar dessutom år från år beroende på skörd, skörde kvalitet och på grund av att råvarumarknaden är internationell.

Av dessa skäl har vi valt att först uppskatta den maximala effekt som den svenska produktionen av biodrivmedel skulle kunna leda till (med undantag för biogas där vi har faktisk produktion och vet ursprung). Detta innebär att den totala produktionskapaciteten för anläggningarna för etanol och biodiesel i landet använts, samtidigt som all råvara i beräkningarna antagits vara inhemskt producerad. Beräkningarna nedan visar sålunda en övre gräns för påverkan i Sverige för åren 2009 och 2010 (då produktionskapaciteten inte skiljer sig åt mellan dessa år). Sedan anges även ungefärligen vilken andel gröda som producerats i Sverige och den påverkan som blir resultatet med hänsyn tagen till denna information. Efter kontakt med producenterna av biodrivmedel redovisar vi även hur den faktiska produktionen skiljer sig från total produktionskapacitet vilket medför att vi i viss utsträckning även kommenterar möjlig påverkan från faktisk produktion. Observera att ingen hänsyn tagits till de biprodukter som produceras i samband med biodrivmedelsproduktionen och som således borde stå för en viss andel av den effekt som vi här redovisar för biodrivmedlen (som således bör utgöra en överskattning av dess påverkan). Att ingen hänsyn tagits till biprodukternas miljöpåverkan utgör förstås en betydande förenkling.

¹⁰² Baseras på information från Jordbruksverket, 2011.

En uppskattning av antal hektar jordbruksmark som används för produktion av grödor till svensk biodrivmedelsproduktion redovisas i tabell 4a. Med antagandet att all råvara är inhemsk producerad behövs ungefär 100 000 ha jordbruksmark för att odla den spannmål som den totala produktionskapaciteten för spannmålsetanol (Agroetanols anläggning på 210 000 m³ per år) motsvarar. Det motsvarar ca 10 % av den totala spannmålsproduktionen i Sverige. Ca 50 000 ha behövs på motsvarande sätt för att utnyttja befintlig produktionskapacitet för biodiesel fullt ut med inhemsk råvara.¹⁰³ Det motsvarar ca 45 % av den odling av oljeväxter som sker i Sverige idag.

Biologisk mångfald

Den mark som tas i anspråk för biodrivmedelsproduktion i Sverige är marginell. Den totala svenska åkerarealen är 2,6 Mha och utgör cirka 6 procent av Sveriges landareal. Knappt 0,1 Mha av åkerarealen används för odling för biodrivmedel vilket motsvarar cirka 0,2 procent av Sveriges totala landareal. Den totala odlade arealen styrs i nuläget inte i särskilt stor utsträckning av efterfrågan på råvaror till biodrivmedel.

Förlusten av biologisk mångfald inom jordbruket är väl dokumenterad och beror i hög utsträckning på rationaliseringar och nya jordbruksmetoder. Att kunna kvantifiera på marginalen effekterna på biologisk mångfald av den svenska produktionen av biodrivmedel från vete och raps är knappast möjligt. Det är överhuvudtaget svårt att avgöra förändringar under en så kort tid som två år som kommissionen efterfrågar. Därtill uppkommer frågor om val av metodik och nollalternativ för jämförelsen¹⁰⁴. Produktionen av olika jordbruksgrödor är betingat av efterfrågan och de generella EU-stöden till jordbruket. Energigrödor odlas på likartat sätt som konventionella jordbruksgrödor. En utebliven satsning på biodrivmedel skulle inte behöva innebära en minskad produktion av grödorna. Det pågår arbete i Sverige att söka bevara den biologiska mångfalden i jordbruket. Detta arbete sker oavsett vad produkterna från jordbruket används till. De huvudsakliga insatserna är miljöersättningar av olika slag för att bevara mångfalden, information och rådgivning.

Av de skäl som nämnts ovan är det knappast möjligt att kvantifiera hur odlingen av råvara för biodrivmedel påverkar den biologiska mångfalden. Visserligen skulle man kunna, på lång sikt och med antaganden om bland annat hur prissignaler på marknader kan påverka markägarnas val av användning av sina marker, mycket grovt modellera hur en marginell *indirekt* påverkan kan se ut. Sådana analyser är emellertid ytterst svåra och förmodligen mindre meningsfullt att göra för en enskild medlemsstat.

Vattenresurser

Med ”vattenresurser” är tolkningen att det här avses aktiviteter som påverkar kvantiteten av vatten, dvs. bevattning med mera. I Sverige är vattentillgången inte

¹⁰³ Börjesson, P, Tufvesson, L, Mikael, L, 2010. Livscykelanalys av svenska biodrivmedel. Rapport 70, Lunds Universitet.

¹⁰⁴ Är det av människan helt opåverkad mark, dvs. naturskog eller är det när mångfalden inom jordbruket var som störst innan meka-nise-ringen av jordbruken, eller ska man jämföra med för något år sedan då grödan användes till annat än biodrivmedel?

ett problem annat än enstaka år då delar av landet, kan drabbas av torka. Spannmål och annan gröda som används till biodrivmedel bevattnas emellertid inte, inte ens under år med torka.

Vattenanvändningen i anläggningar som producerar biodiesel uppgår till mindre än en liter vatten per ton rapsolja¹⁰⁵. Vattenanvändningen i anläggningar som producerar etanol uppgår till cirka två liter vatten per liter etanol¹⁰⁶. Spannmålet mals först ner till ett mjöl, blandas med vatten innan det jäses till etanol. Förutom etanol bildas samtidigt andra produkter, produkter som används till djurfoder. Av de två litrarna vatten åtgår på så vis en del vatten till annat än till etanol. Vid produktion av rötgas (ej uppgraderad biogas) från avloppsslam tillförs normalt inget vatten¹⁰⁷. Denna produktion är snarare en del av vattenbehandlingen och ökar därmed tillgången på renat vatten. Vid uppgradering/rening av rötgas finns tekniker som använder vatten. Vattenåtgången här bedöms till cirka 0,05-0,1 liter/Nm³ rågas. (En del av teknikerna för uppgradering, s.k. vattenskrubbers, bygger på att man använder just vatten för att tvätta ur framförallt koldioxid ur rötgasen. Här uppgår vattenåtgången till 3,3 liter vatten/Nm³).

Mark- och vattenkvalitet

Eftersom ingen ny jordbruksmark bedöms tas i anspråk för dagens produktion av grödor till biodrivmedel antas dessa inte medföra några direkta markkolsförändringar att ta hänsyn till i detta sammanhang.

Produktionskapaciteten för etanol från spannmål i landet uppgår till 210 000 m³. Om all råvara skulle vara inhemsk skulle odlingen av vete till etanol bidra till cirka 650 ton övergödande ämnen (PO₄³⁻-ekvivalenter) och till cirka 300 ton försurande ämnen¹⁰⁸ (SO₂-ekvivalenter), se tabell A nedan. Om vi utgår ifrån att 70 procent av råvaran är inhemsk skulle odlingen av svenskt vete till etanolproduktion bidra till cirka 460 ton övergödande ämnen (PO₄³⁻-ekvivalenter) och till cirka 210 ton försurande ämnen (SO₂-ekvivalenter). Under 2010 användes cirka 90% av produktionskapaciteten för spannmålsetanol (2009 cirka 80%), vilket innebär att den faktiska påverkan från produktionen var något lägre.

Produktionskapaciteten för biodiesel uppgår till cirka 230 000 m³. Om all råvara till den biodiesel som skulle kunna produceras skulle vara inhemsk skulle odlingen av raps bidra till cirka 1850 ton övergödande ämnen (PO₄³⁻-ekvivalenter) och 600 ton försurande ämnen (SO₂-ekvivalenter)¹⁰⁹, se tabell A nedan. Om vi utgår ifrån att knappt 15 % av råvaran är inhemsk (baserat på uppgifter från producenterna om importandel) skulle odlingen av raps för biodieselproduktion bidra till cirka 240 ton övergödande ämnen (PO₄³⁻-ekvivalenter) och 80 ton försurande ämnen (SO₂-ekvivalenter). Enligt uppgifter från producenterna, på grund av att den faktiska produktionen ligger långt från den totala

¹⁰⁵ Personlig kommunikation. Energigårdarna Eslöv/Ecobrånslä, 110516.

¹⁰⁶ Personlig kommunikation. Agroetanol, 110517.

¹⁰⁷ Personlig kommunikation Svenskt vatten, 110517, 110609. Uppgifter har via DH inhämtats även från andra (SGC om åtgång vid uppgradering, Henriksdals reningsverk om åtgång när vatten används att tvätta ur koldioxid)

¹⁰⁸ Idag är andelen inhemska grödor ca 70 % till etanolen som produceras i Sverige

¹⁰⁹ Idag är andelen inhemska grödor ca 13 % till biodieseln som produceras i Sverige

produktionskapaciteten, verkar i verkligheten endast cirka 1,5 % av den totala produktionskapaciteten användas för produktion med inhemska råvaror vilket innebär att den faktiska påverkan från biodiesel i sådana fall är en faktor 10 lägre.

Produktionen av biogas till drivmedel uppgick 2009 till ungefär 43 Mm³ (vilket motsvarar 0,42 TWh och 36 ktoe) dess bidrag till övergödande ämnen uppgår till cirka 12 ton övergödande ämnen (PO₄³⁻-ekvivalenter) och cirka 70 ton försurande ämnen (SO₂-ekvivalenter) om värdet för biogassubstrat från hushållsavfall används för hela produktionen. Produktionen av biogas till drivmedel uppgick 2010 till ungefär 59 Mm³ (0,57 TWh, 50 ktoe) dess bidrag till övergödande ämnen uppgår till cirka 17 ton övergödande ämnen (PO₄³⁻-ekvivalenter) och cirka 100 ton försurande ämnen (SO₂-ekvivalenter) med samma antagande som för 2009.

För beräkningarna ovan har rapporten ”Livscykelanalys av svenska biodrivmedel” från Lunds tekniska högskola använts¹¹⁰. Uppgifter för svenska biodrivmedels utsläpp av övergödande ämnen och försurande ämnen baserat på dagens förutsättningar och med energiallokeringsmetoden har använts (se tabell B nedan, som tillsammans med uppgifterna redovisade i texten utgör underlag till Tabell A).

Tabell A Uppskattade utsläpp av övergödande ämnen (mg PO₄³⁻-ekv) och försurande ämnen (mg SO₂-ekv) från den totala svenska produktionskapaciteten för biodrivmedel om bara använder inhemska råvaror (Maximal effekt) och med hänsyn tagen till ungefärlig andel råvaror som är inhemskt producerad (Uppskattad effekt med hänsyn till inhemska råvaror), för 2009 och 2010.¹¹¹ Noter att faktisk effekt för etanol och biodiesel verkar vara ännu lägre samt att ingen hänsyn tagits till biprodukter bär en del av miljöpåverkan.

Drivmedel	Produktionskapacitet (m ³)	Maximal effekt (mg PO ₄ ³⁻ -ekv)	Maximal effekt (mg SO ₂ -ekv)	Uppskattad effekt med hänsyn till inhemska råvaror (mg PO ₄ ³⁻ -ekv)	Uppskattad Effekt med hänsyn till inhemska råvaror (mg SO ₂ -ekv)
Etanol	210 000	650	300	460	210
Biodiesel	230 000	1850	600	240	80
Biogas					
2009	42 905 000			12	70
2010	59 147 000			17	100

¹¹⁰ Börjesson, P, Tufvesson, L, Mikael, L, 2010. Livscykelanalys av svenska biodrivmedel. Rapport 70, Lunds Universitet.

¹¹¹ Följande energiinnehåll har använts i beräkningen: 21,2 MJ/liter etanol, 33 MJ/liter biodiesel samt 35,3 MJ/Nm³ biogas.

Tabell B Sammanfattande bedömning av biodrivmedels utsläpp av övergödande ämnen (mg PO₄³⁻-ekv / MJ drivmedel) och försurande ämnen (mg SO₂-ekv/MJ drivmedel) baserat på dagens förutsättningar, Källa: Börjesson et al., 2010.

Gröda eller substrat	Drivmedel	mg PO ₄ ³⁻ -ekv/MJ drivmedel	mg SO ₂ -ekv/MJ drivmedel
Vete	Etanol	147	66
Raps	Biodiesel	243	78
Hushållsavfall	Biogas	8	47
Industriavfall	Biogas	6	32
Gödsel	Biogas	9	49

Den rötrest som bildas vid produktionen av biogas innehåller förutom vatten och organiskt material även mikroorganismer och diverse näringsämnen. Rötresten kan användas som gödningsmedel. Beroende på ursprung ges rötresten olika benämningar; biogödsel (samröttningsanläggningar) och rötslam (avloppsverk). För biogödsel finns certifieringssystem (SPCR 120) där biogasanläggningen kan kvalitetssäkra sin biogödsel och visa hela kedjan från råvara till slutprodukt. Halterna av t.ex. metaller och sjukdomsframkallande bakterier kontrolleras regelbundet. Rötslammets innehåll av tungmetaller kan begränsa användningen av slammet i jordbruket. För att utveckla och systematisera reningsverkens uppströmsarbete finns certifieringssystemet REVAQ.

Uppskattad nettominusning av växthusgasutsläpp p.g.a. förnybar energi (punkt 10 i mallen)

10. Uppskatta nettominusningen av växthusgasutsläppen till följd av användningen av energi från förnybara energikällor (*artikel 22.1 k i direktiv 2009/28/EG*).

För att beräkna nettovärdet av de minskade växthusgasutsläppen till följd av användningen av förnybar energi, föreslås följande metod:

- *För biodrivmedel: I enlighet med artikel 22.2 i direktiv 2009/28/EG.*
- *För el och värme rekommenderas de fossila motsvarigheter för el och värme för hela EU som anges i rapporten om hållbarhetskrav för användningen av fasta och gasformiga biomassakällor för el, uppvärmning och kylning¹¹², om inga senare beräkningar finns att tillgå.*

Beskriv vilka andra metoder som har använts för att beräkna dessa besparingar om medlemsstaten väljer att inte använda den föreslagna metoden för att beräkna nettominusningarna av växthusgasutsläpp.

Kommissionen efterfrågar en uppskattning av nettominusningen av växthusgasutsläpp från den **totala** användningen av förnybar energi i medlemsstaten. För svenska förhållanden är en sådan uppskattning med ovan föreslagna metod inte särskilt intressant (se nedan). För Sverige skulle betydelsen av ökningen av förnybar energi som skett på senare år vara av mer intresse. På grund av detta har nettominusningen av växthusgasutsläpp uppskattas både för den totala användningen av förnybar energi 2009 resp. 2010 och för förändringen av förnybar energi mellan det valda basåret 2005 och 2009 resp. 2010.

För att kunna uppskatta de besparingar av växthusgaser som användningen av förnybar energi leder till måste antaganden om vilka fossila bränslen de förnybara energikällorna ersatt göras. Nettominusningen av växthusgasutsläppen har uppskattats som skillnaden mellan utsläppen från de förnybara energikällornas fossila motsvarigheter och nettoutsläppen från de förnybara energikällorna. Eftersom de antaganden som görs om fossila motsvarigheter är helt avgörande för resultatet har två olika metoder använts (gäller både total mängd förnybar energi och förändringen jämfört med ett basår).

Minskningen av växthusgasutsläpp har alltså, utöver att både total förnybar energi och förändring jämfört med ett basår ingår, uppskattats på två olika sätt:

1. Potentiella teoretiska besparingar av växthusgasutsläpp har uppskattats genom att beräkna skillnaden mellan utsläpp från de förnybara energikällorna och deras fossila motsvarigheter, där emissionsfaktorer för de fossila motsvarigheterna utgår från kommissionens rekommendationer vilket motsvarar fossil marginalproduktion av el och värme

¹¹² Rapporten finns på

http://ec.europa.eu/energy/renewables/transparency_platform/doc/2010_report/com_2010_0011_3_report.pdf

2. Utsläppen från de förnybara energikällornas fossila motsvarigheter representeras av emissionsfaktorerna för svensk el- och fjärrvärmeproduktionsmix för 2009 istället för emissionsfaktorer för marginalproduktion, som i fall 1.

För biodrivmedel har kommissionens rekommendation använts i båda fallen, dvs. de utsläppsminskningar som anges i förnybarhetsdirektivets Bilaga V.¹¹³ För det första fallet bör påpekas att endast värden för de fossila motsvarigheterna är hämtade från den rapport som kommissionen hänvisar till. Emissionsfaktorer för nettoutsläpp av växthusgaser från förnybara bränslen är hämtade från annat håll¹¹⁴. Dessa emissionsfaktorer är framtagna ur ett livscykelerspektiv och inkluderar alla väsentliga utsläpp från råvaruutvinning och produktion av bränslet till användning och distribution. Utsläpp från användning av biobränslen har dock satts till noll. För samtliga fall har faktiska värden (ej normaliserade) för vatten- och vindkraft använts i uppskattningarna.

För det andra fallet bör påpekas att emissionsfaktorn för fjärrvärmemixen har använts som fossil motsvarighet för samtlig värmeproduktion (dvs. även för värmepumpar och solvärme mm.), vilket är ett mycket förenklat antagande. Notera vidare att emissionsfaktorerna som använts i detta fall representerar de totala växthusgasutsläppen (dvs. med livscykelerspektiv).¹¹⁵ För tillförda bränslen till kraftvärme i fjärrvärmenät har energiallokeringsmetoden använts för fördelning av bränsleenergin på slutprodukterna el och värme. Fördelningen har alltså skett i proportion till den genererade energimängden el och värme. För detta fall bör slutligen också påpekas att år 2009 är ett år med hög koldioxidintensitet i svensk elproduktion jämfört med andra år. Eftersom statistik för 2010 inte var tillgänglig har 2009 års statistik ändå använts, trots att det inte är det mest fördelaktiga för uppskattning av möjlig minskning ur svensk synvinkel. En mer utförlig beskrivning av tillvägagångssättet för dessa två fall finns i Bilaga 1.

Med användning av kommissionens fossila motsvarigheter (fall 1) ger användningen av förnybar energi år 2009 en teoretisk möjlighet att minska utsläppen med ungefär 84 Mton koldioxidekvivalenter (CO₂-ekvivalenter, se Tabell 6 för uppgifter fördelade per sektor). Med användning av emissionsfaktorerna för svensk el- och fjärrvärmeproduktionsmix (fall 2) ger användningen av förnybar energi istället en teoretisk möjlighet att minska utsläppen med 13 Mton CO₂-ekvivalenter (se Tabell 6 för uppgifter per sektor). För 2010 blir motsvarande uppgifter ungefär 89 Mton CO₂-ekvivalenter för fall 1 och ungefär 14 Mton CO₂-ekvivalenter för fall 2.

¹¹³ För de biodrivmedel vars produktionskedjor inte finns angivna i bilaga V har antaganden gjorts för vilket värde i bilaga V som bäst representerar denna kedja. Etanol producerad från restprodukter från massatillverkning och vinproduktion har antagits ha samma värde som etanol från sockerrör. För etanol från vete har det högsta typiska värdet för etanol från vete använts.

¹¹⁴ Gode, J et al., Miljöfaktaboken 2011 - Uppskattade emissionsfaktorer för bränslen, el, värme och transporter, Värmeforsk.

¹¹⁵ Uppgår till ca 25 g CO₂-ekvivalenter/kWh för el resp. ca 120 g CO₂-ekvivalenter/kWh för värme. Dessa emissionsfaktorer kommer från: Martinsson, F och Gode, J 2011. Emissionsfaktorer för svensk elmix och svensk fjärrvärmemix år 2009. IVL Svenska Miljöinstitutet. Rapport framtagen för artikel 22 rapporteringen. Tillgänglig från Energimyndigheten.

Observera alltså att de absoluta värdena för den uppskattade växthusgasutsläppsminskningen som redovisas i Tabell 6 inte utgör en beskrivning av den faktiska utsläppsminskning som användningen av förnybar energi lett till utan ska enbart betraktas som en teoretisk uppskattning av den möjliga minskning av växthusgasutsläpp som användningen av förnybar energi skulle kunna ha gett upphov till utifrån de använda beräkningssätten. Båda beräkningssätten innebär en mycket förenklad beskrivning av de fossila utsläpp som antas ha ersatts men visar på hur stor betydelse val av metod har för resultatet. Det fall kommissionen rekommenderar innebär att vi antar att all förnybar energi skulle ha utgjorts av användning av fossila bränslen om den inte funnits (och då generellt med höga koldioxidutsläpp). Uppgifterna bör därför inte tas från sitt sammanhang eller användas i andra sammanhang. De absoluta värdena kan emellertid vara av intresse för att jämföra med motsvarande uppskattning för Sverige i kommande lägesrapporter för utvecklingen av förnybar energi. Detta då de kan användas för att säga något om vilken ytterligare minskning som skett mellan de studerade åren. Anledningen till att Energimyndigheten valt att beräkna på ovan beskrivna sätt är att kommissionen efterfrågat det (se nedan).

Uppskattning av nettominskningen av växthusgasutsläpp från förändringen av användningen av förnybar energi jämfört med ett basår

För att göra en mer verklighetsnära uppskattning av den faktiska utsläppsminskning som användningen av förnybar energi lett till behövs en mer noggrann beskrivning av vad som skulle använts istället för varje enhet av den förnybara energin som använts i Sverige. För Sverige skulle detta vara möjligt att göra genom att enbart studera den förnybara energi som tillkommit sedan ett visst basår, till exempel 2005 (givetvis med många antaganden). Att försöka förutspå hur Sveriges energisystem skulle sett ut utan till exempel all vattenkraft (som började användas i större skala redan i början på 1900-talet) är behäftat med stora osäkerheter och kan inte motiveras att göras i detta sammanhang. Utan möjlighet till vattenkraftutbyggnad skulle sannolikt också industristrukturen i Sverige sett annorlunda ut. Att beräkna effekterna för Sverige enligt kommissionens förslag har inte ens ett akademiskt intresse.

Energimyndigheten har varit i kontakt med kommissionen¹¹⁶ för att klargöra om det är den totala växthusgasutsläppsminskningen eller utsläppsminskningen från användningen av förnybar energi jämfört med ett basår som ska redovisas under denna punkt (till exempel används 2005 som basår i handlingsplanen för förnybar energi). Energimyndigheten beskrev i detta sammanhang svårigheterna med att uppskatta de totala växthusgasutsläppsminskningarna från användningen av förnybar energi med de svenska förutsättningarna. Som alltså innebär relativt stor andel förnybart i form av exempelvis vattenkraft sedan tidigt 1900-tal och som ligger bakom en del av den utveckling som skett i Sverige varpå antagandet att allt detta skulle utgjorts av fossila bränslen annars känns orimligt. Energimyndigheten anser att det vore att föredra att uppskatta växthusgasutsläppsminskningen från användningen av förnybar energi jämfört med ett basår eftersom det möjliggör för

¹¹⁶ Via mailkorrespondens med policy officer Kristine Kozlova med kollegor.

en mer detaljerad uppskattning och tydligare visar vilka framsteg som görs. Det blir inte heller lika missvisande för ett land som Sverige som haft en stor mängd förnybar energi relativt länge (som med föreslagen metod alltså får en orealistiskt stor potentiell minskning).

Med anledning av ovan har Energimyndigheten valt att göra en förenklad uppskattning av den möjliga växthusgasutsläppsminskning som den förändrade användningen av förnybar energi 2009 jämfört med 2005 respektive 2010 jämfört med 2005 skulle kunna ha lett till¹¹⁷. Utsläppsminskningarna har uppskattats enligt båda de två sätt som beskrivs ovan. Det vill säga genom att som fossil motsvarighet använda de fossila motsvarigheter som kommissionen rekommenderar respektive emissionsfaktorerna för svensk el- och fjärrvärmeproduktionsmix men istället för att räkna med den totala mängden förnybar energi har förändringen av förnybar energi (för varje energislag) som skett mellan 2005 och 2009 respektive 2005 och 2010 beaktats.

Med användning av kommissionens fossila motsvarigheter ger denna förändring av förnybar energi sedan 2005 en teoretisk möjlighet att minska utsläppen med ungefär 0,5 Mton CO₂-ekvivalenter för 2009 och ungefär 7 Mton CO₂-ekvivalenter för 2010. Med användning av emissionsfaktorerna för svensk elproduktions- och svensk fjärrvärmemix ger förändringen av förnybar energi istället en teoretisk möjlighet att minska utsläppen med ungefär 1 Mton CO₂-ekvivalenter för 2009 och 2,5 Mton CO₂-ekvivalenter 2010 jämfört med 2005. Notera att industrins användning av biobränsle minskade 2009 jämfört med 2005 och produktionen av el från vattenkraft minskade också.

Energimyndigheten vill slutligen påpeka att det inte går att jämföra de olika medlemsstaternas uppskattade nettominskningar av växthusgasutsläpp från användningen av förnybar energi såvida inte länderna använt samma metod och gjort samma antaganden.

Tabell 6: Uppskattade potentiella teoretiska minskningar av växthusgasutsläpp från användningen av förnybar energi (Mton koldioxidekvivalenter) genom att jämföra utsläppen från förnybart med kommissionens rekommenderade fossila motsvarigheter respektive med fossila motsvarigheter representerade av emissionsfaktorerna för svensk el- och fjärrvärmemix (det senare anges inom parentes)

Miljöaspekter	År 2009	År 2010
Totala beräknade teoretiska nettominskningar av växthusgasutsläpp från användningen av förnybar energi¹¹⁸	84 (13)	89 (14)
- Uppskattade nettominskningar av växthusgasutsläpp vid användning av förnybar el	54 (1,5)	57 (1,3)
- Uppskattade nettominskningar av växthusgasutsläpp vid användning av förnybar energi för uppvärmning och kylning	29 (11)	31 (12)
- Uppskattade nettominskningar av växthusgasutsläpp vid användning av förnybar energi för transport ^a	0,8 (0,8)	0,9 (0,9)

^a Observera att förnybar el till transporter inte ingår i denna post utan ingår i uppskattningen av nettominskningarna av växthusgasutsläpp från förnybar el.

¹¹⁷ En mer detaljerad uppskattning skulle möjligtvis kunna göras till nästa lägesrapport om detta bedöms vara av intresse.

¹¹⁸ Gas, el och vätgas från förnybara energikällor bör rapporteras beroende på den slutliga användningen (el, värme och kyla eller transport) och endast räknas en gång för de beräknade totala nettominskningarna av växthusgasutsläppen.

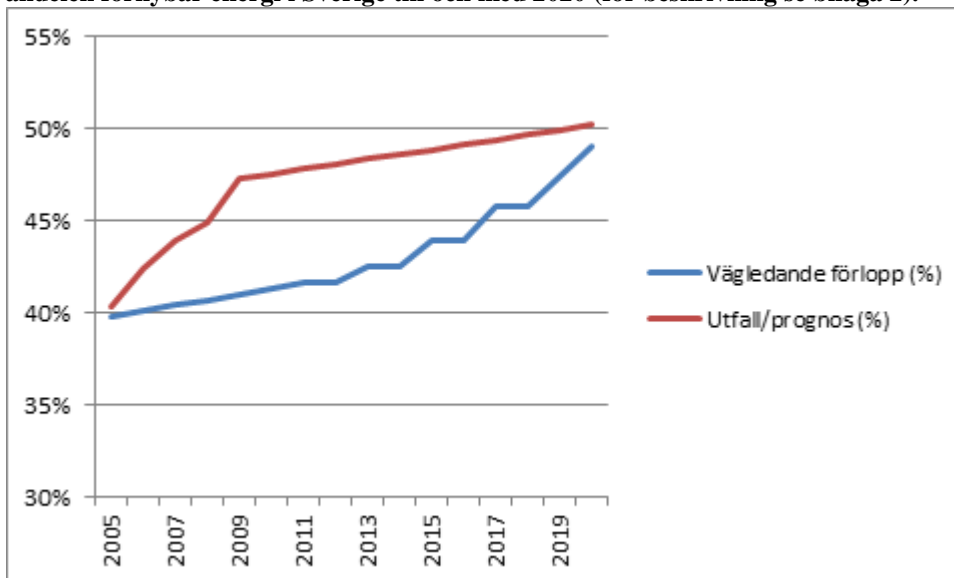
Förutsättningar för och information om samarbetsmekanismer (punkt 11 i mallen)

11. Rapportera om (för föregående två år) och uppskatta (för följande år fram till 2020) överskott/underskottsproduktion av energibärare från förnybara energikällor jämfört med det vägledande förloppet, som kan överföras till/från andra medlemsstater och/eller tredjeländer, samt den beräknade potentialen för gemensamma projekt fram till 2020. (Artikel 22.1 l–m) i direktiv 2009/28/EG.)

Enligt den prognos som ligger till grund för beräkningen av potentiell överskottsproduktion och/eller underskottsproduktion av förnybar energi jämfört med det vägledande förloppet i denna lägesrapport (Tabell 7) ligger Sverige över det vägledande förloppet under hela prognosperioden, se Figur 1 nedan. Notera att det värde som redovisas för 2020 ligger inom prognosens osäkerhetsintervall. För en beskrivning av underliggande prognos se Bilaga 2.

I Tabell 7 redovisas den faktiska (för 2009 och 2010) och uppskattade (för övriga år) överskottsproduktionen av förnybar energi jämfört med det vägledande förloppet. Anledningen till att dessa uppgifter skiljer sig betydligt från de som redovisades i handlingsplanen är att de i handlingsplanen dels baserades på en äldre prognos och uppskattades med en mer förenklad beräkningsmetod. Uppgifterna i denna lägesrapport är beräknade genom att de faktiska värdena respektive prognostiserade värdena för varje år jämförs med det vägledande förloppet för motsvarande år.

Figur 1: Det vägledande förloppet och den befintliga prognostiserade utvecklingen av andelen förnybar energi i Sverige till och med 2020 (för beskrivning se bilaga 2).

Tabell 7: Faktisk och beräknad överskottsproduktion och/eller underskottsproduktion (-) av energibärare från förnybar energi jämfört med det vägledande förloppet, som kan överföras till/från andra medlemsstater i Sverige (ktoe)^{119, 120}

	År 2009	År 2010	År 2011	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019	År 2020
Faktisk/beräknad överskotts- eller underskottsproduktion ¹²¹	2130	2370	2360	2460	2220	2330	1900	2010	1410	1510	990	470

11.1. Lämna närmare uppgifter om reglerna för beslutsfattande om statistiska överföringar, gemensamma projekt och gemensamma stödsystem.

Arbetet med att etablera ett gemensamt stödsystem för förnybar elproduktion med Norge har kommit långt i processen. Det gemensamma stödsystemet planeras träda ikraft den 1 januari 2012. Sverige och Norge har enats om ett avtal för ett gemensamt stödsystem för förnybar elproduktion genom en gemensam elcertifikatsmarknad¹²². Det som kvarstår i processen är att avtalet godkänns av den svenska riksdagen och av det norska stortinget samt att förnybartdirektivet ska införlivas i EES-avtalet. En gemensam elcertifikatsmarknad innebär att den förnybara elproduktionen kan lokaliseras både i Norge och i Sverige. Marknaden avgör var det är mest kostnadseffektivt att bygga en viss typ av elproduktion. Producenterna av förnybar el kan sedan sälja sina elcertifikat på den gemensamma marknaden. Det ger fler aktörer och en stärkt konkurrens.

Energimyndigheten har under 2011 haft i uppdrag att göra en analys av de olika alternativen för samarbetsmekanismer i förnybartdirektivet¹²³. Analysen omfattar en konsekvensanalys för Sverige av att använda mekanismerna i olika omfattning. Rapporten kan utgöra underlag när regeringen ska välja handlingslinje för arbetet med samarbetsmekanismer.

Energimyndighetens utredning visar att Sverige bör kunna konkurrera som säljarland. Energimyndigheten anser att regeringen i första hand bör verka för att samarbetsmekanismerna realiserar via elcertifikatsystemet. Det kan ske genom att elcertifikatsystemet utvidgas till ytterligare medlemsstat/er. Det kan också ske genom en delvis samordning av stödsystemet. Myndigheten har analyserat en konstruktion där en medlemsstat köper och annullerar elcertifikat på marknaden

¹¹⁹ Använd faktiska siffror att rapportera om överskottsproduktion för de två år som föregick inlämnandet av rapporten, och en prognos för de följande åren fram till 2020. I varje rapport ska medlemsstaten ha möjlighet att korrigera uppgifter från tidigare rapporter.

¹²⁰ För underskottsproduktion markeras produktionsbristen med negativa tal (t.ex. - x ktoe) i tabellen.

¹²¹ Kommissionen har efterfrågat att denna information ska "Delas upp efter typ av förnybar energi och efter ursprung/destinationsort för import/export", vilket vi bortsett från i denna rapport eftersom underlaget inte presenterar överskott per typ av förnybar energi.

¹²² Näringsdepartementets pressmeddelande den 29 juni 2011

www.regeringen.se/sb/d/14953/a/171933

¹²³ Energimyndigheten (2011). Samarbetsmekanismer enligt förnybartdirektivet – en fördjupad analys, ER2011:16.

för att skapa ytterligare utbyggnad inom elcertifikatsystemet. Inköpen av elcertifikat motsvarar den mängd medlemsstaterna avtalat om. Därefter förs motsvarande mängd statistik över till den köpande medlemsstaten. Vidare anser Energimyndigheten att gemensamma projekt bör avgränsas till havsbaserad vindkraft. Det för att minimera påverkan på elcertifikatsystemet. I dagsläget finns sex tillståndgivna havsbaserade vindkraftsprojekt som ännu inte byggts. Energimyndigheten ser inte heller något hinder för att överföra statistik för år då Sverige har överskott. Observera att den svenska regeringen ännu inte har tagit ställning till om och i vilken utsträckning man kommer att nyttja samarbetsmekanismerna eller hur det kommer att gå till.

Sverige deltar genom Energimyndigheten i det övergripande projektet kring gemensamma åtgärder för förnybartdirektivet (concerted action). Inom ramen för detta bedrivs arbete kring samarbetsmekanismer.

Övrigt (punkt 12 i mallen samt Artikel 22.3)

12. Ange hur andelen biologiskt nedbrytbart avfall i det avfall som använts för energiändamål beräknats samt vad som gjorts för att förbättra och verifiera dessa beräkningar. (Artikel 22.1 n i direktiv 2009/28/EG.)

Nuvarande metod för beräkning av andelen biologiskt nedbrytbart avfall

I handlingsplanen gjorde Energimyndigheten antagandet att 50 procent av avfallet är förnybart. Detta antagande baserades på två undersökningar som Energimyndigheten låtit energikonsulten Profu genomföra under 2008.

Den första undersökningen utgick från data för de mängder avfall som förs till förbränning i de anläggningar som ingår i Avfall Sveriges årliga statistik. I denna statistik ingår alla anläggningar som eldar hushållsavfall, samt två anläggningar som eldar utsorterade avfallsbränslen, träavfall och plast. För att beräkna andelen förnybart respektive fossilt energiinnehåll i det avfall som förbränns togs inledningsvis fram information om varje avfallskategori mängd och sammansättning. Merparten av de fraktioner som på detta sätt blev identifierade utgjordes till 100 % av antingen fossilt, förnybart eller inert material. Bidragen från de olika fraktionerna viktades samman för att ge avfallskategoriens kemiska sammansättning, varefter kategoriens värmevärde beräknades genom användande av Miles och Chans ekvationer¹²⁴. Det fossila respektive det förnybara materialets bidrag till värmevärdet beräknades därefter. Resultatet från beräkningarna av varje kategori kunde därefter räknas samman genom att varje kategoris bidrag summerades i proportion till mängden avfall av varje kategori som förbränns. Därmed kunde den förnybara respektive den fossila energiandelen i avfallet till förbränning beräknas¹²⁵. Det visade sig dock i undersökningen att uppgifter om avfallsförbränning skiljde sig mellan Avfall Sverige och SCB:s statistik vilket gjorde att resultatet, som visade på en förnybar fraktion på knappt 60 %, inte direkt kunde användas.

Den andra undersökningen genomfördes av Profu i samarbete med SCB och syftade till att klargöra skillnaderna mellan SCB:s totalskattning av avfall och skattningen från Avfall Sveriges undersökning. Profus undersökningar visade att den förnybara andelen i Energimyndighetens statistik (vilken baseras på SCB:s skattning) sannolikt ligger runt 50-60%. I prognosen till handlingsplanen valde Energimyndigheten av försiktighetsskäl den lägre nivån.

Inkluderande av samförbränningsanläggningarna i EU ETS

En samförbränningsanläggning är en anläggning vars huvudsakliga ändamål är produktion av energi eller material där avfall utnyttjas som normalt bränsle eller tillskottsbränsle, eller där avfall värmebehandlas i syfte att bortskaffas¹²⁶.

¹²⁴ ECN (2006) <http://www.ecn.nl/phyllis/>

¹²⁵ För mer information, se studien. ”Analys av den förnybara andelen av avfall till förbränning i Sverige med hänsyn till energiinnehåll”, Profu (2008)

¹²⁶ Förordning (2002:1060) om avfallsförbränning

I enlighet med Europeiska kommissionens vägledning angående handelsdirektivets omfattning har Sverige beslutat att ta in samförbränningsanläggningarna i EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS) med start under handelsperioden 2013-2020. Förändringen kan bland annat ses som ett steg för att förbättra och verifiera beräkningarna av andelen biologiskt nedbrytbart avfall för energiproduktion vid dessa anläggningar. Antalet anläggningar som kommer att inkluderas i handelssystemet för första gången är omkring tio stycken. Ett tjugotal anläggningar omfattas redan idag av handelssystemet på grund av de rena olje- eller biopannor som står på anläggningen och för dessa breddas nu omfattning till att även gälla pannor för samförbränning.

När dessa anläggningar ingår i handelssystemet kommer de att vid rapportering av fraktionen biomassa i bränslet använda de regler som finns i det reviderade beslutet om övervakning och rapportering under handelsdirektivet (beslutas sannolikt i början på nästa år), samt i andra dokument som hör till detta beslut.

Förändrade beräkningsmetoder – 14C-projektet

Avfall Sverige genomför åren 2010-2011 ett projekt med SP som projektledare. Energimyndigheten deltar i projektet som medfinansier. Syftet med projektet är att skapa ett kunskapsunderlag som ger branschen en möjlighet att vara med och påverka styrmedel och lagstiftning inom avfallsförbränningsområdet.

Projektet har tre delmål:

1. Bestämma fossil andel i kol från hushållsavfall respektive verksamhetsavfall från svenska avfallsförbränningsanläggningar
2. Jämföra två olika metoder för bestämning av avfallets innehåll av fossilt och biogent kol; 1) analyser på fast avfall, respektive 2) analyser på de rökgaser som bildas vid förbränning.
3. Utvärdera analysresultaten gentemot vedertagna schabloner som bygger på plockanalyser av det analyserade avfallet.

Sju anläggningar ingår i studien: Sysav Malmö, Renova Göteborg, Borås Energi och Miljö, Händelöverket Norrköping, Tekniska verken Linköping, Högdalen Stockholm och Umeå Energi. Sammanställda resultat finns ännu inte tillgängliga.

Observera att medlemsstaterna i den första lägesrapporten (från 2011) uppmanas att ta itu med de frågor som behandlas i artikel 22.3 a–c. Medlemsstaterna är också välkomna att lämna alla övriga upplysningar som de anser relevanta för att beskriva den specifika situation som råder i medlemsstaten när det gäller utvecklingen av förnybar energi.

I den första rapporten ska medlemsstaten enligt Artikel 22.3 (a-c) i direktiv 2009/28/EG ange följande.

Avser Sverige att inrätta ett enda administrativt organ som ansvarar för godkännande, certifiering och beviljande av tillstånd för anläggningar för energi från förnybara energikällor samt hjälp till sökande? (Artikel 22.3 a i direktiv 2009/28/EG.)

I Sveriges miljölagstiftning, miljöbalken, fastställs att det behövs antingen tillstånd av myndighet, eller anmälan till myndighet, för att anlägga eller driva verksamheter som kan påverka miljön eller människors hälsa. Till sådana verksamheter räknas bland annat värmeverk, vattenkraftverk och vindkraftverk. Verksamhetens storlek/omfattning och påverkan på omgivningen avgör vilken myndighetsnivå som prövar anläggningen¹²⁷. Sverige har inga planer på att ändra den nuvarande ordningen och det finns inte heller något certifierings- eller licensieringsförfarande för den här typen av anläggningar¹²⁸.

Avser Sverige att automatiskt godkänna ansökningar beträffande planering och tillstånd för anläggningar för energi från förnybara energikällor, om det ansvariga organet inte i tid tagit ställning till ansökan? (Artikel 22.3 b i direktiv 2009/28/EG.)

Kommunernas möjlighet att styra över sin markanvändning är grundläggande för beslutsordningen i Sverige. Tillståndsprocessen för förnybar energi är dock en uppmärksammas fråga. Gäller särskilt för vindkraftsanläggningar, då tillståndsprocessen för denna bedöms som mer omfattande och tidskrävande än för andra energianläggningar. Området följs fortlöpande och förändringar genomförs. T ex. har Energimyndigheten i sitt regleringsbrev för 2011 fått i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter årligen följa upp tillståndsprocesser för anläggningar som producerar förnybar el. Myndigheten ska i denna uppföljning identifiera eventuella brister samt föreslå åtgärder för att effektivisera processerna. Sverige har inga planer på att ändra den nuvarande ordningen.

Avser Sverige att ange geografiska områden som är lämpade för produktion av energi från förnybara energikällor i den fysiska planeringen och för uppförande av anläggningar för fjärrvärme och fjärrkyla. (Artikel 22.3 c i direktiv 2009/28/EG.)

Ja delvis, för vindkraft och i kommunal planering kan sådana områden utpekade (se nedan).

¹²⁷ Se vidare Sveriges Nationella Handlingsplan för främjande av förnybar energi avsnitt Svenska handlingsplanen 4.2.1 f).

¹²⁸ Se vidare Sveriges Nationella Handlingsplan för främjande av förnybar energi avsnitt 4.2.1a).

Vindkartering

En riksomfattande vindkartering¹²⁹ genomfördes 2007 av Uppsala universitet på uppdrag av Energimyndigheten. Med vindkartering menas en modellberäkning av vindhastighet och kartläggning av vindförhållandena per kvadratkilometer. Den har gjorts för att öka tillförlitligheten i bedömningen av den svenska vindenergipotentialen. Karteringen uppdaterades 2009-2010 för att korrigera brister i tidigare beräkningar för södra och västra Sverige. Resultatet av vindkarteringen utgör underlag för bestämmandet av riksintressen för vindbruk (se nedan) och ska användas som underlag i vindkraftsplaneringen vid länsstyrelser och kommuner. Det ska även ge projektörer och kraftbolag ett bra underlag för lokalisering av vindkraft.

Riksintressen för vindbruk

Sedan 2004 finns i Sverige mark- och vattenområden som är angivna som riksintresse för vindbruk¹³⁰. En översyn av riksintresseområden gjordes 2008 och idag finns 423 riksintesseområden för vindbruk fördelade på 20 län. Den totala ytan är knappt 10 000 km² och utgör ungefär 2,2 procent av Sveriges yta. För att förbättra planeringsverktyget riksintesse för vindbruk och bistå kommuner och länsstyrelser i deras uppgift att planera för den lokala mark- och vattenanvändningen reviderar Energimyndigheten riksintesse vindbruk under 2011-2012. Revideringen omfattar både process, metod och kriterier för riksintesse vindbruk.

Att Energimyndigheten har angivit ett område som riksintesse för vindbruk innebär att området bedömts som särskilt lämpat för elproduktion från vindkraft. Bedömningen görs med hänsyn till bland annat medelvinden i området. Riksintesse är ett planeringsverktyg som finns beskrivet i miljöbalkens 3 och 4 kapitel. Riksintesse för vindbruk ryms inom 3 kap. 8 § miljöbalken.

Kommunal översiktsplanering

I Sverige styrs den fysiska planeringen av kommunerna genom deras översikts- och detaljplaner. Regelverket för översiktsplaner och detaljplaner finns i Plan- och bygglagen (PBL). En ny plan- och bygglag trädde i kraft den 2 maj 2011. En stor förändring är att reglerna på byggområdet införlivades i den nya lagen.

Varje kommun är enligt PBL skyldig att ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen anger inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön, men den är inte bindande. I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur riksintressen tas om hand. Det kan då bl.a. gälla hur mark- och vattenområden som är särskilt lämpade för el- och värmeproduktion och energidistribution (t.ex. riksintesse för vindkraft) är tänkta att användas.

Inom kommunen får dessutom mark- och vattenområdets användning regleras med detaljplan enligt PBL. Detaljplanen är bindande men det är inte obligatoriskt

¹²⁹ För ytterligare information om vindkarteringen se: www.energimyndigheten.se/sv/Om-oss/Var-verksamhet/Framjande-av-vindkraft1/Vindkartering1/

¹³⁰ Se www.energimyndigheten.se/sv/Om-oss/Var-verksamhet/Framjande-av-vindkraft1/Riksintesse-vindbruk-/

att ha detaljplan för alla områden i kommunen. I en detaljplan får kommunen bl.a. bestämma markreservat för trafik- och väganläggningar, energianläggningar, anordningar för elektroniska kommunikationsnät och ledningar som behövs för allmänna ändamål. Detaljplan för etablering av vindkraftverk krävs vanligen inte, med undantag om det råder stor efterfrågan på byggande i just det aktuella området och om vindkraftverkets placering inte kan prövas i samband med ansökan om bygglov, förhandsbesked eller anmälan.

Boverket hade under 2010 uppdrag av regeringen att lämna förslag bl.a. till genomförande av artikel 13.3. i förnybartdirektivet. Enligt artikeln ska medlemsstaterna rekommendera alla aktörer, särskilt lokala och regionala administrativa organ, att vid planering, utformning, byggande och renovering av industri- eller bostadsområden se till att det installeras system för användning av el, värme och kyla från förnybara energikällor samt för fjärrvärme och fjärrkyla. Medlemsstaterna ska också särskilt uppmuntra lokala och regionala organ att ta med uppvärmning och kylning från förnybara energikällor i planeringen av infrastrukturen.

I Sverige har kommunerna redan idag de grundläggande verktygen för att integrera förnybar energi i den fysiska planeringen, genom bland annat den kommunala översiktsplanen. Boverkets utredning gav härutöver förslag på att samtliga kommuner får ta del av samlade kunskaper från projektet Uthållig kommun och stödet till Hållbara städer samt erfarenheter från vindkraftsstöd.

Planeringsstöd för vindkraft

Från 2007 till och med den 31 december 2010 hade kommuner, länsstyrelser, regionala självstyrelseorgan och kommunala samverkansorgan möjlighet att söka stöd från Boverket för planeringsinsatser för vindkraft. Syftet med planeringsstödet var att genom den fysiska planeringen skapa möjligheter för ökad utbyggnad av vindkraft. Stöd har getts bland annat till fördjupning eller tillägg till översiktsplan men också till framtagande av en ny översiktsplan, för den del av arbetet som föranleds av planering för vindkraft. En fördjupning av översiktsplanen innebär att en mer detaljerad planering sker för ett utvalt geografiskt område, medan ett tematiskt tillägg fördjupar en eller flera frågor t.ex. vindbruk avseende hela kommunen. Länsstyrelser, kommunala samverkansorgan och regionala självstyrelseorgan har kunnat få bidrag för planeringsunderlag som underlättar för översiktsplanering för vindkraft, till exempel detaljerade vindkarteringar eller landskapsanalyser.

Under åren 2007-2010 har omkring 84 miljoner kronor i planeringsstöd beviljats i stöd till 212 kommuner och 13 länsstyrelser.

Vårt mål - en smartare energianvändning

Energimyndigheten är en statlig myndighet som arbetar för ett tryggt, miljövänligt och effektivt energisystem. Genom internationellt samarbete och engagemang kan vi bidra till att nå klimatmålen.

Myndigheten finansierar forskning och utveckling av ny energiteknik. Vi går aktivt in med stöd till affärsidéer och innovationer som kan leda till nya företag. Vi visar också svenska hushåll och företag vägen till en smartare energianvändning.

Alla rapporter från Energimyndigheten finns tillgängliga på myndighetens webbplats www.energimyndigheten.se.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se